Masarykova univerzita

Ekonomicko-správní fakulta

Studijní obor: Administration Publique (Veřejná správa)

REGIONÁLNÍ POLITIKA EU A JEJÍ PRIORITY

Regional Policy of the EU and its Priorities

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:

RNDr. Jaroslav MARYÁŠ, CSc.

Autor:

Bc. Dagmar NEJEDLOVÁ, B. A.

Brno, květen 2009

Jméno a příjmení autora: **Dagmar Nejedlová**

Název diplomové práce: **Regionální politika EU a její priority**

Název práce v angličtině: **Regional policy of EU and its priorities**

Katedra: **Veřejná ekonomie**

Vedoucí diplomové práce: **RNDr. Jaroslav Maryáš, CSc.**

Rok obhajoby: **2009**

Anotace:

Diplomová práce se zabývá regionální politikou EU a jejími prioritami. Po obecné charakteristice období vzniku a vývoje této politiky do roku 1988 se věnuje charakteristice a analýze regionální politiky EU po roce 1988. Popsáno je institucionální a legislativní zakotvení této politiky, její finanční nástroje a principy. Následně jsou objasněny zejména priority regionální politiky EU a pak diskuze k její budoucnosti.

Annotation:

The Thesis concerns Regional policy of the EU and its priorities follows the global characteristic of the period of inception and evolution of this policy until 1988 and addresses to the characteristic and the analysis of the Regional policy after 1988. The Thesis describes the institutional and legislative fixing of this policy, its financial instruments and principles. Mainly the continual evolution of the priorities of this policy and its future is deliberated.

Klíčová slova:

Evropská Unie
Regionální politika EU
Strukturální fondy
Priority regionální politiky EU

Keywords:

European Union
Regional policy of the EU
Structural Funds
Priorities of European regional policy

V Brně 4. května 2009

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci Regionální politika EU a její priority vypracovala samostatně pod vedením RNDr. Jaroslava Maryáše, CSc. a uvedla v ní všechny použité literární a jiné odborné zdroje v souladu s právními předpisy, vnitřními předpisy Masarykovy univerzity a vnitřními akty řízení Masarykovy univerzity a Ekonomicko-správní fakulty MU.

Bc. Dagmar Nejedlová, B. A.

……..

Za cenné rady a podněty, které mi v průběhu zpracování mé diplomové práce poskytl, děkuji panu RNDr. Jaroslavu Maryášovi, CSc.

Obsah

Úvod....13

I. Vznik a vývoj regionální politiky v Evropské unii do roku 1988....15

II. Regionální politika Evropské unie po roce 1988....19

1. Pilíře regionální politiky Evropské unie....19

1.1 Institucionální rámec....19
1.2 Legislativní rámec....22

2. Principy regionální politiky Evropské unie....29

2.1 Obecné principy regionální politiky Evropské unie....29
2.2 Zvláštní principy regionální politiky Evropské unie....30

3. Finanční nástroje a finanční rámce regionální politiky Evropské unie....37

3.1 Strukturální fondy....37
3.2 Kohezní fond – Fond soudržnosti....41

4. Priority regionální politiky Evropské unie po roce 1988....43

5. Teritoriální jednotky pro regionální politiku Evropské unie a její aplikace v ČR....58

5.1 Vymezení jednotek NUTS v České republice....60
5.2 Strategické dokumenty pro aplikaci regionální politiky Evropské unie v České republice....61

6. Diskuze k budoucnosti regionální politiky Evropské unie po roce 2013....63

Závěr....68

Seznam použitých zdrojů....71

Seznam použitých symbolů a zkratek....77

Seznam příloh....78

Seznam tabulek

Tabulka 1: Finanční nástroje regionální politiky EU a finanční rámec v programových obdobích.....42

Tabulka 2: Přiřazení strukturálních fondů a Cílů pro období 1989 – 1993.....46

Tabulka 3: Přiřazení strukturálních fondů a Cílů pro období 1994 – 1999.....49

Tabulka 4: Přiřazení strukturálních fondů a Cílů pro období 2000 – 2006.....52

Tabulka 5: Přiřazení strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a Cílů pro období 2007 – 2013 54

Tabulka 6: Vývoj cílů regionální politiky EU a zahrnuté finanční nástroje.....56

Tabulka 7: Limity pro národní průměry společné klasifikace teritoriálních jednotek pro statistické účely.....59

Úvod

Evropská unie (EU) po celou dobu svého vývoje usiluje o prohloubení integrace a zvýšení blahobytu, spokojenosti a životní úrovně jejich obyvatel. K tomu přispívá i regionální politika EU, která svou činností usiluje o snížení disparit mezi regiony a zvýšení jejich hospodářské a sociální úrovně. Postupné rozšiřování EU a další faktory zapříčinily prohloubení regionálních rozdílů. S tím, jak se regionální rozdíly zvyšovaly, rostla i role regionální politiky EU.

Pokud hovoříme o regionální politice EU, je třeba na ni nahlížet především jako na politiku solidarity. Jejím cílem je vyrovnávat rozdíly mezi méně rozvinutými regiony a napomáhat tak dokončení myšlenky jednotného evropského trhu redistribucí finančních prostředků, od rozvinutějších bohatších států směrem k těm zaostalejším, prostřednictvím evropských strukturálních fondů a Kohezního fondu. Jedná se o solidaritu těchto bohatších členů, protože jen tím, že budou rozdíly vyrovnávány, může dojít k ještě většímu rozkvětu využívání výhod jednotného evropského trhu, než pokud by státy jednaly individuálně.

Regionální politika EU, taktéž nazývána politikou hospodářské a sociální soudržnosti nebo strukturální politikou, je politikou koordinovanou - sdílenou. Její realizace probíhá na třech úrovních - místní, národní a nadnárodní. Regionální politika EU jako politika komunitární tedy neubírá členským státům všechny jejich kompetence - naopak, členské státy zodpovídají za realizaci této politiky na regionální a národní úrovni, avšak celkově je regionální politika harmonizována a koordinována na nadregionální úrovni - tedy orgány EU.

Regionální politika je harmonizována a slaďována s ostatními politikami EU, stejně tak jako s cíli a unijními prioritami. V tomto rámci jsou pak definovány hlavní oblasti, na které se chce regionální politika EU zaměřit tak, aby napomáhaly naplnění cílů EU.

Cílem této práce je analyzovat vývoj regionální politiky EU. V této studii je na regionální politiku EU nahlíženo z různých hledisek, především pak z hlediska vývoje jejích priorit. Práce si klade za úkol charakterizovat regionální politiku před rokem 1988 a více pak rozebrat vývoj této politiky od roku 1989 až do současnosti. Oblasti, které jsou popsány a analyzovány, se v čase rozvíjely a utváří podobu regionální politiky EU, tak, jak ji známe dnes. Proto je účelem této práce věnovat se nejen historickému vývoji, ale i principům a

nástrojům, institucionálnímu zaštítění a legislativnímu zakotvení regionální politiky EU. V návaznosti na tento záměr si tato práce klade za úkol popsat vývoj priorit regionální politiky EU od roku 1989 až do současnosti, protože v souvislosti s vývojem evropské integrace a změn v evropském prostředí přicházely a přichází nové výzvy, na které regionální politika musí reagovat. V neposlední řadě je účelem této práce nastínit jakým směrem se ubírají diskuze o budoucnosti regionální politiky EU a o nastavení priorit vzhledem k potřebám regionů.

Diplomová práce je rozdělena do dvou částí. První část Vznik a vývoj regionální politiky v EU do roku 1988 stručně charakterizuje historii vzniku a vývoj regionální politiky EU až po reformu v roce 1988. Druhá část Regionální politika EU po roce 1988 je rozdělena do šesti kapitol, které jsou zaměřeny na postihnutí regionální politiky EU z různých hledisek. Nejdříve je popsáno institucionální zakotvení regionální politiky EU a jsou definovány spolupracující instituce. Následně se pak postupně zabývá vývojem zakotvení regionální politiky EU v primárním a sekundárním právu EU. Oba tyto aspekty (legislativní i institucionální zakotvení) jsou považovány za pilíře regionální politiky EU. V následujících kapitolách se studie zaměřuje na vývoj a přeměny principů, finančních nástrojů regionální politiky EU v průběhu jednotlivých období. Vzhledem k územní úrovni regionální politiky EU jsou v této části definovány i regiony pro regionální politiku EU. V této kapitole jsou identifikovány regiony NUTS v ČR a také strategické dokumenty pro implementaci regionální politiky EU v ČR.

Pátá a šestá kapitola se zabývá vývojem priorit regionální politiky. V páté kapitole Priority regionální politiky EU po roce 1988 jsou priority analyzovány z pohledu primárního práva a poté konkrétněji od počátku prvního programového období v roce 1989 až do současného programového období, které započalo v roce 2007. V návaznosti na kapitolu Priority regionální politiky EU po roce 1988 je nastíněn možný vývoj regionální politiky EU v kapitole Diskuze k budoucnosti regionální politiky EU po roce 2013 a jsou uvedeny různé závěry z rozmanitých diskuzí.

Diplomová práce vychází především ze zdrojů dostupných na internetu, jako jsou oficiální webové stránky EU a neziskových organizací. Byly využity i české webové portály o strukturálních fondech. Krom internetových zdrojů bylo čerpáno z dostupné vědecké literatury, z oficiálních dokumentů EU a z oficiálních legislativních aktů EU.

I. Vznik a vývoj regionální politiky v Evropské unii do roku 1988

Regionální politika EU zaujímá v současnosti velmi důležitou pozici mezi ostatními politikami EU, přestože v počátcích vzniku Evropských společenství nebyla jejich významným zájmem[1]. To bylo způsobeno především značnou homogenitou v hospodářském prostoru členských států a tedy nepříliš velkou potřebou věnovat se této problematice[2]. Pokud byly určité rozdíly zaznamenány, počítalo se, že tyto meziregionální rozdíly vyřeší trh[3].

V Římské smlouvě o založení ES z roku 1957, v článku 2, byl stanoven cíl „trvalého, vyváženého a harmonického rozvoje" jako prvořadý cíl, přesto je definován jen velmi obecně:

Článek 2 Smlouvy o založení ES

„Posláním Společenství je vytvořením společného trhu a hospodářské a měnové unie a prováděním společných politik nebo činností uvedených v článcích 3 a 4 podporovat harmonický, vyvážený a udržitelný rozvoj hospodářských činností, vysokou úroveň zaměstnanosti a sociální ochrany, rovné zacházení pro muže a ženy, trvalý a neinflační růst, vysoký stupeň konkurenceschopnosti a konvergence hospodářské výkonnosti, vysokou úroveň ochrany a zlepšování kvality životního prostředí, zvyšování životní úrovně a kvality života, hospodářskou a sociální soudržnost a solidaritu mezi členskými státy."[4]

Jak již bylo řečeno, vyrovnávání regionálních rozdílů na nadnárodní úrovni nebylo na počátku v centru zájmu a jednotlivé národní regionální politiky členských států nebyly příliš koordinovány. Každý stát se samostatně koncentroval především na snížení meziregionálních rozdílů v industriálních oblastech a v zemědělských zaostalých oblastech (především Francie a Itálie). Rozdíly mezi regiony však nebyly příliš významné.

---

[1]KÖNIG, P., LACINA, L., PŘENOSIL, J., *Učebnice evropské integrace,* 2. vyd., Brno: Barrister & Principal, spol. s. r. o., 2007, s. 229, ISBN: 978-80-7364-044-6

[2]NOVOTNÁ, M., *Regionální politika EU*, 1. vyd., Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2007, s. 57, ISBN 978-80-248-1413-1

[3]KAŇA, R., *Evropská unie A*, 1. vyd., Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2007, s 106, ISBN 9788024814124

[4]*Smlouva o založení ES*, článek 2, [on-line], dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/2/756-smlouva_o_es_nice.pdf>

Ačkoliv v této době je pozornost Evropského společenství soustředěna spíše na makroekonomické aspekty, realizaci, rozvoj a odstranění překážek volného trhu než na vyrovnávání ekonomických i jiných rozdílů v regionech, Římská smlouva současně předpokládá založení Evropské investiční banky (EIB), Evropského sociálního fondu (ESF) a Evropského zemědělského garančního a asistenčního fondu (EAGGF).

Již v roce 1958 byl založen ESF, který je jedním z klíčových nástrojů regionální politiky EU. Ve stejném roce vznikla i EIB. EIB se také podílí na realizaci některých projektů regionální politiky EU. EAGGF byl zřízen v roce 1961 a byl strukturálním fondem (alespoň svou podpůrnou částí) až do minulého období 2000 - 2006.

Významným krokem ve vývoji regionální politiky EU je vytvoření Generálního ředitelství pro regionální politiku v roce 1968. Hlavním úkolem Generálního ředitelství pro regionální politiku je slaďovat činnosti v rámci realizace regionální politiky EU.

Další vývoj regionální politiky EU významně ovlivnil přístup Dánska, Irska a Velké Británie v roce 1973. Krom faktu, že Velká Británie byla v té době nestejnoměrně regionálně rozvinutá a navíc „čistý plátce“[5], se na nutnosti zavedení regionální politiky podepsaly tehdejší ekonomické podmínky. V 70. letech došlo k ropné krizi a následně poté ke zpomalení hospodářského růstu a k dalším negativním dopadům na ekonomiky zemí.

V roce 1973 zveřejnila Evropská komise Thomsonovu zprávu. Tato zpráva zdůraznila, že dokončení jednotného volného trhu by mohlo být hroženo zvyšujícími se meziregionálními rozdíly. Dále pak dodává, že po přijetí nové společné měny budou mít členské státy ještě méně nástrojů, jak vyrovnat disparity mezi regiony a méně vlastních nástrojů na podporu zaostalých regionů[6].

Určujícím rokem pro vznik regionální politiky EU je rok 1975, kdy byl zřízen Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF), který vznikl v návaznosti na Thomsonovu zprávu. ERDF měl v počátku napomoci vyvážení rozdílů mezi regiony, které se prohloubily s ekonomickou krizí 70. let, aby tyto slabší regiony neohrozily dokončení jednotného volného trhu a zavedení

[5]Příjmy poukázané do Velké Británie byly každoročně nižší než odvody do rozpočtu EU
[6]FIALA, P., PITROVÁ, M., *Evropská Unie*, 1. vyd., Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s 447, ISBN 8073250152

jednotné evropské měny. ERDF se ve svých počátcích věnoval financování nových pracovních míst a vytváření nové infrastruktury[7].

Vznik ERDF je považován za jeden z prvních kroků vedoucích ke koordinaci regionální politiky EU na nadnárodní úrovni a předznamenává změnu přístupu k regionální politice.

Vstup Řecka v roce 1981 a Španělska a Portugalska v roce 1986 způsobil další zvýšení meziregionálních disparit, protože tito noví členové byli v době vstupu ekonomicky slabší než zbytek členských států. Vstup těchto států zároveň zavedl Integrované středomořské programy, které se staly specifickými nástroji regionální politiky.

Jednotný evropský akt, z roku 1987, je významným dokumentem, který představuje především reakci na minulá dvě rozšíření a také na počínající strukturální problémy i starších členských států, která se projevila zvyšující se nezaměstnaností a úpadkem tradičních průmyslových odvětví.

Jednotný evropský akt posílil postavení regionální politiky EU tím, že zdůraznil, že k dosažení jednotného volného trhu a dalších cílů ekonomických politik EU má být dospěno tak, aby současně byly naplněny i cíle soudržnosti. Krom zavedení jednotného volného trhu do roku 1992 je zmíněna i nutnost vyrovnat rozdíly mezi regiony členských států a posílit zaostalé regiony. V Jednotném evropském aktu jsou definovány i nástroje - strukturální fondy, EIB, atd. - za jejichž pomoci má být naplnění daných cílů podpořeno. Politika hospodářské a sociální soudržnosti je poprvé v Jednotném evropském aktu zavedena jako samostatná politika a hospodářská a sociální soudržnost jako jeden z cílů Společenství.

Rok 1988 přinesl reformu a s tím související klíčové změny týkající se regionální politiky EU. Reforma regionální politiky v roce 1988 byla odpovědí na vstup nových ekonomicky zaostalejších členských států (Portugalsko, Řecko, Španělsko), které by se nemusely vyrovnat s nároky po zavedení jednotného volného trhu.

V návaznosti na Jednotný evropský akt, který počítá se zavedením volného trhu, se méně vyspělé evropské země dožadovaly podpory, která jim pomůže vyrovnat se s vyšším

[7]FIALA, P., PITROVÁ, M., *Evropská Unie*, 1. vyd., Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s 447-448, ISBN 8073250152

konkurenčním tlakem.[8] To zaručil reformní balíček Delors I z roku 1988. Ten posílil postavení regionální politiky EU, neboť pro období 1989 – 1993 (finanční rámec byl stanoven pro období 1988 – 1992, ke schválení však došlo opožděně, proto se plnění o rok odsunulo) zdvojnásobil výši finančních prostředků určených pro méně rozvinuté a zaostalé regiony[9]. Regionální politika také byla posílena zavedením nové Hlavy do Smlouvy o ES - Hlava V - Hospodářská a sociální soudržnost (článek 130a - 130e).

Nařízením Rady se regionální politika EU sloučila s politikou zemědělskou a s částí sociální politiky. Toto sloučení přineslo i označení tzv. strukturální politika. Strukturální politika je typem makroekonomické politiky a zaměřuje se především na změny v ekonomikách států. Nařízení Rady také vůbec poprvé zavádí principy regionální politiky EU (např. koncentrace, programování, adicionalita a partnerství).

Od roku 1989 až do dnešních dní byla regionální politika EU realizována ve 4 programovacích obdobích. V následujících částech této diplomové práce bude regionální politika analyzována z různých aspektů a jejich vývoje během posledních dvou desítek let.

[8]GERBET, P., *Budování Evropy*, 1. vyd., Praha: Nakladatelství Karolinum, 2004, s. 312, ISBN 80-246-0111-7
[9]KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 159, ISBN 80-7179-846-0

II. Regionální politika Evropské unie po roce 1988

1. Pilíře regionální politiky Evropské unie

1.1 Institucionální rámec

Správná realizace regionální politiky EU je řízena a zajištěna několika důležitými institucemi EU. Tyto instituce se zásadně zasazují o podobu této politiky, ale například i o výši finančního rámce. Jedná se o Evropskou komisi – DG Regio, Evropský parlament - Výbor pro regionální rozvoj, Evropský hospodářský a sociální výbor a Evropskou investiční banku. Výbor regionů je relativně novou institucí, která vznikla v roce 1994 a je dalším významným prvkem, který se zasazuje o podobu regionální politiky EU. Jelikož většina z příslušných institucí vznikla ještě před první programovým obdobím, není v této kapitole podán přehled po programových obdobích. Instituce jsou popsány jednotlivě, protože krom Výboru regionů ovlivňovaly podobu a chod regionální politiky EU již od jejího počátku v 70. letech a tedy i v prvním programovém období v roce 1989.

Generální ředitelství Evropské komise pro regionální politiku – DG Regio

Evropská komise je jedním z vrcholných orgánů EU. Její činnost je zaštiťována generálními ředitelstvími, která jsou řízena jednotlivými komisaři v jim přidělených resortech. Generální ředitelství, kterých je 27[10], jsou významnou složkou evropské administrativy a počet ošetřovaných oblastí se stále rozrůstá[11]. Podstatná role generálních ředitelství vyplývá i z jejich důležitého podílu na tvorbě politik EU[12].

[10]Evropská Společenství, *Generální ředitelství a útvary Komise,* [on-line], 2009, [cit. 5. března 2009], dostupné z: <http://ec.europa.eu/dgs_cs.htm>
[11]FIALA, P., PITROVÁ, M., *Evropská Unie*, 1. vyd., Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s 242, ISBN 8073250152
[12]Vláda České republiky, *MEMO: Generální ředitelství (DGs) Komise,* [on-line], 2008, [cit. 5. března 2009], dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8468/2418/clanek/memo-generalni-reditelstvi-dgs-komise/>

DG Regio (původně z francouzského pojmenování *Direction générale de la politique régionale*[13]) je Generální ředitelství pro regionální politiku, které vzniklo v roce 1968. Vznik tohoto ředitelství až 10 let po vzniku ES jen potvrzuje, že regionální politika měla původně jen okrajovou pozici. Odpovědnost za DG Regio nese v současnosti komisařka Danuta Hübner. Hlavním úkolem, který toto ředitelství zajišťuje, je snaha o snižování regionálních ekonomických a sociálních disparit, stejně tak jako naplňování cílů soudržnosti a s tím i související podpora rozvoje zaostalých regionů a umožnění jim vykompenzovat nerovnosti, které mezi regiony panují[14]. Této mise je dosahováno za pomoci finančních nástrojů, které budou popsány v kapitole Finanční nástroje a finanční rámce regionální politiky EU.

Důležitost této instituce je potvrzena i faktem, že za uskutečňování regionální politiky EU odpovídají členské státy právě Generálnímu ředitelství pro regionální politiku[15].

Výbor pro regionální rozvoj – REGI

Výbor pro regionální rozvoj je jedním z 20 stálých výborů Evropského parlamentu[16]. Tento výbor významně ovlivňuje tvorbu regionální politiky EU, neboť rozhodnutí týkající se regionální politiky EU, které vydá Evropská parlament, je založeno na legislativním návrhu, který nejdříve projde projednáním ve Výboru pro regionální rozvoj[17].

Úkolem Výboru pro regionální rozvoj je věnovat se řízení a koordinaci finančních nástrojů regionální politiky EU, koordinovat regionální politiku EU s jinými politikami EU, spolupracovat s odpovědnými orgány místní a regionální samosprávy, s organizacemi zabývajícími se meziregionální spoluprácí a především s Výborem regionů[18].

---

[13]Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, *Evropská komise – DG Regio,* [on-line], 2009, [cit. 5. března 2009], dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/E/Evropska-komise---DG-Regio>
[14]Evropská Společenství, *Generální ředitelství pro regionální politiku,* [on-line], 2009, [cit. 5. března 2009], dostupné z: <http://ec.europa.eu/dgs/regional_policy/index_fr.htm>
[15]Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, *Evropská komise – DG Regio,* [on-line], 2009, [cit. 5. března 2009], dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/E/Evropska-komise---DG-Regio>
[16]Evropský parlament, *Stálé výbory,* [on-line], 2009, [cit. 12. března 2009], dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/committeesList.do?language=CS >
[17]FIALA, P., PITROVÁ, M., *Evropská Unie*, 1. vyd., Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s 297, ISBN 8073250152
[18]Evropský parlament, *Regi: regionální rozvoj,* [on-line], 2009, [cit. 12. března 2009], dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/homeCom.do?language=CS&body=REGI>

Evropský hospodářský a sociální výbor

Evropský hospodářský a sociální výbor, se sídlem v Bruselu, je poradním orgánem, který vznikl Římskými smlouvami v roce 1957. Jeho hlavní úloha spočívá v přispívání k vytváření evropských právních předpisů a snahou o propojení institucí EU a rozmanitých občanských společností. Evropský hospodářský a sociální výbor je využíván Radou EU, Evropskou komisí nebo Evropským parlamentem k závazným nebo nezávazným konzultacím. Je zapojen do rozhodovacího procesu tím, že může vydávat stanoviska nebo průzkumná stanoviska v Ústředním věstníku EU k jakékoliv záležitosti tykající se EU. Evropský hospodářský a sociální výbor se tak vyjadřuje i k nastavení regionální politiky EU. [19]

V současné době Výboru předsedá Dimitris Dimitriadis, který byl zvolen na dva roky. Výbor má nyní 344 členů, kteří byli nominováni členskými státy a jmenováni Radou EU. Všichni jmenovaní členové musí být nezávislí.[20]

Administrativní činnost Výboru je zajištěna generálním sekretariátem vedeným generálním tajemníkem. Evropský hospodářský a sociální výbor sídlí ve stejné budově jako Výbor regionů a sdílí i část zaměstnanců. [21]

Evropská investiční banka

Evropská investiční banka byla zřízena Římskými smlouvami v roce 1957. Je to instituce, která je vlastněna členskými státy a je to banka nezisková. Finanční prostředky získává nikoliv z rozpočtu EU, ale operacemi na finančních trzích.[22]

Za hlavní úkol si Evropská investiční banka klade přispívat k integračnímu procesu a k vyváženému ekonomickému a sociálnímu rozvoji regionu členských států EU.[23] Evropská

---

[19]Vláda ČR, *Evropský hospodářský a sociální výbor*, [on-line], 2009, [cit. 17. března 2009], dostupné z: <http://www.eu2009.cz/cz/about-the-eu/eu-institutions-and-bodies/european-economic-and-social-committee/evropsky-hospodarsky-a-socialni-vybor-564/>

[20]Generation Europe, *Evropský hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů,* 2009, [cit. 17. března 2009], dostupné z: <http://www.evropa2045.cz/hra/napoveda.php?kategorie=5&tema=131>

[21]Vláda ČR, *Evropský hospodářský a sociální výbor*, [on-line], 2009, [cit. 17. března 2009], dostupné z: <http://www.eu2009.cz/cz/about-the-eu/eu-institutions-and-bodies/european-economic-and-social-committee/evropsky-hospodarsky-a-socialni-vybor-564/>

[22]Evropská Společenství, *Evropská investiční banka*, [on-line], 2009, [cit. 17. března 2009], dostupné z: <http://europa.eu/institutions/financial/eib/index_cs.htm>

investiční banka vsak není význačným nástrojem regionální politiky EU, ale může se podílet na projektech soudržnosti a konvergence regionu EU. Krom této oblasti poskytuje dlouhodobé úvěry i v oblasti energetiky, životního prostředí, dopravy aj.[24]

Výbor regionů

Výbor regionů, založený v roce 1994 na základě článku 263 Smlouvy o ES (ve znění Amsterodamské smlouvy), je poradní orgán Evropské unie[25]. Tato instituce má v současnosti 344 členů, jejichž počet za každý členský stát je odvozen od počtu obyvatel tohoto státu. Výboru regionů v této době předsedá Luc Van den Brande, který byl do svého úřadu zvolen v únoru 2008[26].

Výbor regionů musí oslovit Komise a Rada před rozhodnutím v oblastech, které se týkají místních a regionálních orgánů členských států (např. regionální politika, životní prostředí, vzdělávání a doprava). Výbor se k daným otázkám vyjadřuje skrze stanoviska. Tato stanoviska Výbor regionů předkládá Radě, Parlamentu nebo Komisi[27].

Dalším posláním Výboru regionů je předkládání stanovisek na právní úpravy předpisů EU. Tato stanoviska reprezentují zájmy a mínění místních a regionálních orgánů členských států. Výbor regionů tedy chrání a prosazuje názory zmíněných orgánů na právní předpisy EU[28].

1.2 Legislativní rámec

Regionální politika EU nespadá mezi společné politiky EU. Jedná se o politiku sdílenou (koordinovanou, komunitární). Sdílená politika je taková politika, která je slaďována a

---

[23]Evropská investiční banka, *About EIB,* [on-line], 2009, [cit. 19. března 2009], dostupné z: <http://eib.europa.eu/about/index.htm>
[24]Evropská Společenství, *Evropská investiční banka,* [on-line], 2009, [cit. 19. března 2009], dostupné z: <http://europa.eu/institutions/financial/eib/index_cs.htm>
[25]FIALA, P., PITROVÁ, M., *Evropská Unie*, 1. vyd., Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 324, ISBN 8073250152
[26]Evropská Společenství, *Výbor regionů,* [on-line], 2009, [cit. 19. března 2009], dostupné z: <http://europa.eu/institutions/consultative/cor/index_cs.htm >
[27]Evropská Společenství, *Výbor regionů,* [on-line], 2009, [cit. 19. března 2009], dostupné z: <http://europa.eu/institutions/consultative/cor/index_cs.htm >
[28]Evropská Společenství, *Výbor regionů,* [on-line], 2009, [cit. 19. března 2009], dostupné z: <http://europa.eu/institutions/consultative/cor/index_cs.htm >

harmonizována na nadnárodní (evropské) úrovni, zatímco její realizace spadá do kompetence samotných členských států[29].

Regionální politika EU vznikla v 70. letech 20. století, jako reakce na zvyšující se meziregionální disparity členských států, které ohrožovaly dokončení jednotného volného trhu. Společenství proto definovalo regionální politiku pomocí článků zakotvených v textech Smluv, aby mohl být jednotný evropský trh dokončen.

Krom zakotvení v primárním právu je regionální politika definována i právem sekundárním.

Primární Právo

Regionální politika je primárně zakotvena ve Smlouvě o založení Evropského společenství z roku 1957 a v Maastrichtské smlouvě z roku 1992.

Smlouva o založení ES se o regionální politice zmiňuje již v preambuli. Dále pak, jak již bylo zmíněno v kapitole Vznik a historický vývoj regionální politiky EU, v článku 2 Římské smlouvy o úkolech Společenství. Odkaz na regionální politiku EU je také zakotvený v článku 3, v odstavci 1, pod písmenem k) a v odstavci 2 o činnosti Společenství. V článku 92 Smlouvy o poskytování podpor členskými státy můžeme také nalézt určité propojení s regionální politikou EU, neboť jsou dovoleny jen podpory, které *„usnadňují hospodářský vývoj oblastí, v nichž je životní úroveň nenormálně nízká, nebo v nichž se vyskytuje nezaměstnanost“*[30]. Další odkaz na regionální politiku EU nalezneme v hlavě XVII ve třetí části Smlouvy (hospodářská a sociální soudržnost) v čl. 158 – 162 (ex články 130a – 130e). Protokol o hospodářské a sociální soudržnosti tvoří další neoddělitelnou část Smlouvy.

Smlouva o EHS neobsahuje další zmínky o regionální politice EU, přesto považuji za důležité zmínit, že na základě této Smlouvy vznikl ESF článkem 123, EAGGF článkem 40 a EIB definovaná v článcích 129 a 130.

---

[29]AWD Česká republika, *Politiky Evropské unie*, [on-line], 2009, [cit. 20. března 2009], dostupné z: <http://www.finance.cz/evropska-unie/informace/pilire/politiky/>, ISSN 1213-4325

[30]*Smlouva o založení ES*, článek 92, [on-line], dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/5/1749-8ca9577b53a4deb6f8c87820d1ea31b7.pdf>

Významným zlomem pro regionální politiku EU v zakotvení v primárním právu EU bylo přijetí Jednotného evropského aktu v roce 1987. Jednotný evropský akt v článku 23 zakotvuje hlavu V Ekonomická a sociální soudržnost jako součást části tři Smlouvy o EHS. Deklaruje například: „*K podpoře celkového harmonického vývoje Společenství rozvíjí a uskutečňuje aktivity vedoucí k posilování své ekonomické a sociální soudržnosti. Společenství se zaměřuje zvláště na zmenšování nerovnoměrností mezi různými regiony a zaostalosti regionů, jimž se dostává nejmenší podpory.“*[31]

Maastrichtská smlouva podává odkaz na regionální politiku EU také již v preambuli Smlouvy. Dále se regionální politiky EU týká článek 1 o založení a úkolech EU a článek 2 o cílech EU. Tím, že je v Maastrichtské smlouvě odkaz na hospodářskou a sociální soudržnost v ustanoveních o úkolech a cílech Smlouvy, tím počala být účinně uznávána ve všech třech pilířích EU.

Sekundární právo

Sekundární právo regionální politiky EU obsahuje převážně nařízení a rozhodnutí Evropské komise, která obsahují konkrétní kroky pro uskutečňování regionální politiky EU. Tvorba těchto dokumentů vychází z článku 161 Smlouvy o ES, jež je základem pro vydávání sekundárních aktů Radou a vychází také z článku 251 Smlouvy o ES, kde je zmíněno, že Rada vydává sekundární akty společně s Evropským parlamentem. Stejným legislativním právem disponuje i Komise.

V následujícím textu jsou vypsány nejdůležitější nařízení, která byla pro dané období vydána.

Období 1989 – 1993

V prvním programovém období byla regionální politika EU řízena pěti nařízeními. Tato nařízení definovala limity regionální politiky pro dané období.

[31] *Jednotný evropský akt*, článek 23, [on-line], dostupné z: <http://www.integrace.cz/integrace/dokumenty/jedevakt.doc>

- Nařízení Rady (EHS) **č. 2052/88** z 24. června 1988 o úkolech strukturálních fondů a jejich efektivnosti a o koordinaci jejich činností navzájem, jakož i činností Evropské investiční banky a dalších existujících finančních nástrojů
- Nařízení Rady (EHS) **č. 4253/88** z 19. prosince 1988 o opatřeních k implementaci nařízení (EHS) č. 2052/88, pokud jde o koordinaci činností různých strukturálních fondů navzájem, jakož i činností Evropské investiční banky a dalších existujících finančních nástrojů
- Nařízení Rady (EHS) **č. 4254/88** z 19. prosince 1988 o opatřeních k implementaci nařízení (EHS) č. 2052/88, pokud jde o Evropský fond regionálního rozvoje
- Nařízení Rady (EHS) **č. 4255/88** z 19. prosince 1988 o opatřeních k implementaci nařízení (EHS) č. 2052/88, pokud jde o Evropský sociální fond
- Nařízení Rady (EHS) **č. 4256/88** z 19. prosince 1988 o opatřeních k implementaci nařízení (EHS) č. 2052/88, pokud jde o Evropský zemědělský podpůrný a garanční fond

Období 1994 – 1999

V druhém období byla celkem beze změn přijata nařízení z předchozího období, krom toho byla doplněna nařízeními, která následují.

- Nařízení Rady (EHS) **č. 2081/93** z 20. července 1993 doplňující nařízení (EHS) č. 2052/88 o úkolech strukturálních fondů a jejich efektivnosti a o koordinaci jejich činností navzájem, jakož i činností Evropské investiční banky a dalších existujících finančních nástrojů
- Nařízení Rady (EHS) **č. 2082/93** z 20. července 1993 doplňující nařízení (EHS) č. 4253/88 o opatřeních k implementaci nařízení (EHS) č. 2052/88, pokud jde o koordinaci činností různých strukturálních fondů navzájem, jakož i činností Evropské investiční banky a dalších existujících finančních nástrojů
- Nařízení Rady (EHS) **č. 2083/93** z 20. července 1993 doplňující nařízení (EHS) č. 4254/88 o opatřeních k implementaci nařízení (EHS) č. 2052/88, pokud jde o Evropský regionální rozvojový fond
- Nařízení Rady (EHS) **č. 2084/93** z 20. července 1993 doplňující nařízení (EHS) č. 4255/88 o opatřeních k implementaci nařízení (EHS) č. 2052/88, pokud jde o Evropský sociální fond

- Nařízení Rady (EHS) **č. 2085/93** z 20. července 1993 doplňující nařízení (EHS) č. 4256/88 o opatřeních k implementaci nařízení (EHS) č. 2052/88, pokud jde o Evropský zemědělský podpůrný a garanční fond
- Nařízení Rady (ES) **č. 3193/94** z 19. prosince 1994 doplňující nařízení (EHS) č. 2052/88 o úkolech strukturálních fondů a jejich efektivnosti a o koordinaci jejich činností navzájem, jakož i činností Evropské investiční banky a dalších existujících finančních nástrojů

Období 2000 – 2006

Stejně tak jako v minulých obdobích, i zde jsou uvedena pouze ta nejdůležitější nařízení. Je patrná snaha o zjednodušování, neboť došlo ke slučování dokumentů a zvýšení transparentnosti.

- Nařízení Rady (ES) **č. 1260/1999** o obecných ustanoveních o strukturálních fondech
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) **č. 1783/1999** o Evropském fondu pro regionální rozvoj
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) **č. 1784/1999** o Evropském sociálním fondu
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) **č. 1257/1999** o podpoře pro rozvoj venkova ze Zemědělského podpůrného a záručního fondu a měnící a rušící některá nařízení
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) **č. 1784/1999** o Finančním nástroji na podporu rybolovu

Období 2007 - 2013

V následující části této práce budou vyjmenovány pouze ty nejdůležitější sekundární akty, které byly vydány pro období 2007 - 2013. Protože se jedná o současné období, je stručně popsán i obsah těchto nejdůležitějších aktů.

Jedná se o:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) **č. 1080/2006** z 05/07/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999. V tomto nařízení je definován účel, rozsah pomoci a činnosti, které budou z ERDF financovány. Jedná se především o podporu konvergence mezi regiony, hospodářský a sociální rozvoj, ochranu životního prostředí a investice do infrastruktur, atd.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) **č. 1081/2006** z 05/07/2006 o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení (ES) č. 1784/1999. Nařízení se věnuje především oblastem zaměstnanosti, zvyšování kvalifikace pracovníků a jejich začleňování na trh práce, stejně tak jako snižování diskriminace na trhu práce.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) **č. 1082/2006** z 05/07/2006 o evropském uskupení pro územní spolupráci. Evropské uskupení pro územní spolupráci (ESÚS) je nově zavedenou jednotkou, která disponujíc právní subjektivitou má napomoci usnadnění realizace územní spolupráce.
- Nařízení Rady (ES) **č. 1083/2006** z 11/07/2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999. Toto nařízení vymezuje cíle pro období 2007 - 2013, jaké principy budou v tomto období uplatňovány a ale také např. dokumenty, které musí být vypracovány jednotlivými členskými státy.
- Nařízení Rady (ES) **č. 1084/2006** z 11/07/2006 o Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1164/1999. V nařízení jsou vymezeny oblasti pomoci – transevropské sítě a životní prostředí. Také jsou vymezeny předpoklady pro čerpání z Fondu soudržnosti.
- Nařízení Komise (ES) **č. 1828/2006** z 08/12/2006, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních e Evropském fondu pro regionální rozvoj, evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj.

Nařízení mají v každém období zajistit rámec regionální politiky EU a také její efektivní implementaci a účinnou koordinaci. V nařízeních jsou publikovány cíle regionální politiky EU pro každé období, ale i principy, procedury řízení finančních nástrojů a stejně tak i

finanční rámec pro dané období. Sekundární akty tedy obsahují konkrétní kroky pro uskutečnění regionální politiky EU.

2. Principy regionální politiky Evropské unie

Principy regionální politiky EU představují zásady, kterými by se mělo vytváření i realizace regionální politiky EU řídit. Tyto principy, které jsou zakotvené jak v primárním, tak v sekundárním právu, představují rámec, ve kterém je regionální politika EU uplatňována, a proto musí být v harmonii s těmito zásadami.

Principy mohou být rozděleny na obecné a zvláštní. Obecné principy - soudržnosti, solidarity, subsidiarity a kompatibility – jsou obsaženy v primárním právu, a proto musí být dodržovány i při tvorbě sekundárních legislativních aktů regionální politiky EU.[32]

Zvláštní principy regionální politiky EU jsou zakotveny v sekundárních legislativních aktech – v nařízeních. O jejich zavedení se zasloužila reforma z roku 1988. Přímo se jedná o princip koncentrace, programování, partnerství, doplňkovosti a monitoringu a vyhodnocování.

2.1 Obecné principy regionální politiky Evropské unie

Hospodářská a sociální soudržnost

Hospodářská a sociální soudržnost je nejen principem regionální politiky EU, ale i jejím hlavním cílem. Jak již bylo naznačeno v předchozích kapitolách, její pozice je hned několikrát zakotvena v primárním komunitárním právu. Jedná se například o její zakotvení v preambuli, v článku 2 a v hlavě XVII ve Smlouvě o ES nebo v preambuli, v článku 1 a v článku 2 Maastrichtské smlouvy.

Princip solidarity

Zásada solidarity je zásadním principem, který se projevuje ve většině politik EU a velmi významně tedy i v redistribuci finančních prostředků v rámci regionální politiky EU.

[32]ONDROUŠEK, M., *Právní aspekty komunitární regionální* politik (Diplomová práce), Brno: MUNI, 2000, *s.* 36

Tato zásada, zmiňována již Robertem Schumanem, který v principu solidarity viděl základ pro evropskou integraci, má své pevné místo v primárním komunitárním právu. Je zakotvena jak ve Smlouvě o ES, tak v Maastrichtské smlouvě.

Jen vzájemná solidarita členů EU může EU vést k úplné evropské integraci a napomáhá tak méně rozvinutým regionům v rozvoji pomocí finančních podpor, které jim jsou redistribuovány od bohatších států.

Princip subsidiarity

Zásada subsidiarity je zakotvena v primárním právu ve Smlouvě o ES, stejně tak v Maastrichtské smlouvě a v neposlední řadě je rozvedena v Protokolu o použití principů subsidiarity a proporcionality, který je součástí Smlouvy o ES.

Hlavním posláním principu subsidiarity je přijímat nezbytná opatření vždy co nejblíže evropskému občanovi, pokud je to možné. Rozhodnutí jsou přijímána na co nejnižší úrovni, protože tak se jeví být více efektivní, neboť jsou prováděna blíže prostředí, kterého se týkají, a proto lépe reagují na dané problémy.

Princip kompatibility

Princip kompatibility má zajistit, že politiky Společenství, které jsou vyjmenovány v článku 3 Smlouvy o ES, budou prováděny v souladu s komunitární legislativou.

2.2 Zvláštní principy regionální politiky Evropské unie

Reforma z roku 1988 zavedla principy, které se přímo vztahovaly k vytváření a realizaci regionální politiky EU. Jejich výčet byl přebírán s každým programovým obdobím až do roku 2006. V současném programovém období byly přidefinovány nové zásady, které se vztahují k programovému období 2007 - 2013.

Období 1989 - 2006

Regionální politika EU v období 1989 – 2000 je založena na několika základních principech, jejichž výčet je zveřejněn v Nařízení Rady. Pro programové období 1989 - 1993 se jedná o Nařízení Rady (EHS) **č. 2052/88** z 24. června 1988 o úkolech strukturálních fondů a jejich efektivnosti a o koordinaci jejich činností navzájem, jakož i činností Evropské investiční banky a dalších existujících finančních nástrojů. V období 1994 – 1999 byly zásady definovány v Nařízení Rady (EHS) **č. 2081/93** z 20. července 1993 doplňující nařízení (EHS) č. 2052/88 o úkolech strukturálních fondů a jejich efektivnosti a o koordinaci jejich činností navzájem, jakož i činností Evropské investiční banky a dalších existujících finančních nástrojů, které tyto zásady převzalo. Pro období 2000 – 2006 jsou principy zakotveny v Nařízení Rady (ES) **č. 1260/1999** o obecných ustanoveních o strukturálních fondech.

V těchto třech programových obdobích byly platné následující zvláštní principy regionální politiky EU – programování, partnerství, koncentrace, doplňkovost a monitoring a vyhodnocování.

Princip programování

Cíle regionální politiky EU jsou realizovány pomocí projektů, které jsou posuzovány v rámci víceletých, do fází rozdělených, programů.

Tento princip byl zaveden po první fázi vývoje regionální politiky. Před reformou regionální politiky EU Komise schvalovala jednotlivé projekty samostatně. Tento projektový přístup byl však nahrazen přístupem programovým, neboť reforma očekávala, že předkládání projektů v rámci určitých programů zlepší a zjednoduší dosahování cílů a slaďování činností regionální politiky EU.[33]

Programování v členských státech v současnosti probíhá na základě vypracování několika základních dokumentů, na jejichž povinnost zpracování je odkaz v Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro

[33]KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 164 a 165, ISBN 80-7179-846-0

regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999. Tyto dokumenty musí respektovat limity položené strategickými obecnými zásadami společenství. Členské státy definují v Národním strategickém referenčním rámci (pro dané programové období), který navazuje na Národní rozvojový plán pro dané období[34], jejich představu o oblastech, které by měly být regionální politikou podporovány. Je zde také vymezen počet operačních programů a jejich zaměření. Tato zpráva je pak postoupena Komisi, která se vyjádří ke konkrétní podobě a formě pomoci dané členské zemi[35]. Komise nemusí souhlasit s podobou vypracovaného Národního strategického referenčního rámce a může ho vrátit členské zemi na přepracování. Je evidentní, že krom možnosti odmítnutí, tak také četnými konzultacemi s členskými státy Komise může velmi silně ovlivňovat podobu regionální politiky. V roce 1993 byly zavedeny Jednotné programové dokumenty, které, v reakci na kritiku složitosti postupů tvorby a schvalování programových rámců, zavádějí jednodušší procedury. [36]

Princip programování je klasicky považován za důležitý prvek reformy regionální politiky EU v roce 1988. Je evidentní, že schvalování projektů v rámci programových období vneslo do regionální politiky EU více přehlednosti, stability a jistoty.

Na druhou stranu přijímání projektů v programových obdobích se může jevit jako zdlouhavé a pro některé subjekty i jako velmi komplikované. Princip programování rozhodně otevřel prostor novým specializovaným subjektům, jako jsou například rozvojové agentury.

Princip partnerství

Tato zásada byla zakotvena v právu ES při reformě regionální politiky EU.[37] Princip partnerství má zajistit, že členské státy (na národní a místní úrovni) a Komise budou spolupracovat, tak aby došlo k naplnění cílů regionální politiky EU. Spolupráce probíhá po

[34]Vláda ČR, *Národní strategický referenční rámec: Strategický dokument v oblasti operačních programů*, [on-line], 2009, [cit. 22. března 2009], dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/predstavujeme/narodni-strategicky-referencni-ramec:-strategicky-dokument-v-oblasti-operacnich-programu-38806/>
[35]*Národní strategický referenční rámec,* Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007, Praha, [on-line], dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika/nsrr >
[36]KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 165, ISBN 80-7179-846-0
[37]KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 166, ISBN 80-7179-846-0

celý proces přípravy, realizace, monitorování a hodnocení operačních programů a je vykonávána tak, že neodporuje institucionálním, právním a finančním pravomocem subjektů a orgánů, které se na spolupráci podílí. Krom této vertikální linie principu partnerství je možné zmínit i horizontální úroveň.[38] To znamená, že subjekty a instituce na úrovni členského státu, ale i příjemci musí vzájemně spolupracovat.

Tím, že zajišťuje kooperaci různých úrovní, princip partnerství se podílí na efektivnějším zacílení projektů na problematické aspekty regionů a států. Spolupráce podporuje lepší a inovativnější přístupy k vyrovnávání hospodářských a sociálních rozdílů mezi regiony.

Přesto, čím více zapojených subjektů, tím více práce na poli administrativním. Může docházet prodlužování vyjednávacích, konzultačních anebo schvalovacích procesů, což zpomaluje implementaci regionální politiky EU.

Princip koncentrace

Princip koncentrace, jako jeden z významných principů reformy roku 1988 se vykládá jako princip koncentrace úsilí, který spočívá v co nejefektivnějším čerpání finančních prostředků na realizaci předem stanovených cílů těmi nejpostiženějšími regiony.

Podpora by měla být soustředěna na větší aktivity - projekty, které přinesou významnější efekt, než pokud by finanční pomoc byla rozdrobena na vyšší počet menších projektů.[39]

Princip adicionality

Adicionalita je důležitou zásadou, neboť stanovuje, že finanční zdroje, které členský stát získá z fondů, jsou doplňkem veřejných výdajů. Rozhodně nenahrazují výdaje členských států, státy musí zachovat úroveň takových výdajů během programového období.

[38]Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, *Principy politiky HSS,* [on-line], 2009, [cit. 23. března 2009], dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/principy-politiky-hss>
[39]Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, *Principy politiky HSS,* [on-line], 2009, [cit. 29. dubna 2009], dostupné z: <http://old.strukturalni-fondy.cz/principy-politiky-hss>

Financování projektů ze strukturálních fondů slouží tím pádem pouze posilování národních zdrojů. Umožňuje rychlejší a efektivnější realizaci projektů než by bylo možné jen s využitím národních veřejných financí.

Princip monitoringu a vyhodnocování

Princip monitorování je významným principem, neboť jeho hlavním poselstvím je zajištění efektivního čerpání finančních prostředků. Za zajištění aplikace principu monitoring a vyhodnocování zodpovídá národní monitorovací výbor.

Důležitost tohoto principu potvrdilo i nařízení č. 1260/1999, které ho považuje za jeden z klíčových pro zajištění průhlednosti a efektivnosti operací strukturálních fondů.

Přestože EU nařizuje monitorování a vyhodnocování implementace regionální politiky EU, setkává se realizace tohoto principu s kritikou. Především je kritice podroben kontrolní mechanizmus EU, který místy duplikuje národní mechanizmy. Monitoring a vyhodnocování se soustředí předně na finanční otázku projektů a nezohledňují jiné aspekty, například jeho vhodnost nebo úroveň souladu s prioritami regionální politiky EU.

Období 2007 - 2013

Principy regionální politiky pro období 2007 - 2013 jsou definovány v hlavě I, v kapitole IV, v článcích 9 - 17 v Nařízení Rady (ES) **č. 1083/2006** z 11/07/2006 (viz kapitola Sekundární právo) jako tzv. zásady pomoci. Na základě tohoto nařízení je pak zpracován i popis zásad v této kapitole.

V programovacím období 2007 - 2013 je dodržován princip doplňkovost, provázanost, koordinace a soulad, princip programování, princip partnerství, princip územní úroveň provádění, princip proporcionální intervence, princip sdílené řízení a princip adicionality[40].

Následuje charakteristika principů, které ještě nebyly popsány v předchozí části.

[40]Zásady pomoci pro období 2007 -2013 se liší od těch v období 2000 – 2006. V programovém období 2000 – 2006 platily tyto zásady: doplňkovost, koncentrace, monitorování, partnerství a programování.

Doplňkovost, provázanost, koordinace a soulad

Doplňkovost v regionální politice EU má být zajištěna fondovou podporou, která k národním opatřením (včetně regionálních a místních) doplňuje a integruje priority Společenství.

Cílem tohoto principu je také zajistit provázanost mezi prioritami Společenství a jeho politikami a činnostmi. To musí být patrné nejen ve strategických obecných zásadách Společenství, ale i ve strategickém referenčním rámci a v operačních programech.

Koordinace Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, Evropského rybářského fondu a EIB a dalších finančních nástrojů je, dle této zásady, zajišťována Komisí a členskými státy.

Článek 9, Hlavy I, Kapitoly IV, ve kterém je tato první zásada definována dále uvádí, že veškeré „*operace financované z fondů musí být v souladu se Smlouvou a s akty přijatými na jejím základě*“.[41]

Územní úroveň provádění

Odpovědnost za provádění operačních programů nesou povinně členské státy. Tato povinnost se vztahuje k územní úrovni tak, aby to nebylo v rozporu s institucionálním uspořádáním daného členského státu.

Proporcionální intervence

Zásada proporcionální intervence říká, finanční a správní zdroje jsou proporcionálně navázány na míru financování EU. Tyto zdroje musí být *„úměrné celkové výši výdajů přidělených na operační program“*[42].

---

[41]Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. Července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, HLAVA I, KAPITOLA IV, článek 9, bod 5, [on-line],
dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2006/l_210/l_21020060731cs00250078.pdf>

[42] Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. Července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, HLAVA I, KAPITOLA IV, článek 13, [on-line],

Sdílené řízení

Komise a členské státy se podílí v rámci sdíleného řízení na plnění rozpočtu, který byl přidělen fondům. Komise zaštiťuje především *„kontrolu existence a řádného fungování řídících a kontrolních systémů v členských státech, stanoví platební lhůty nebo pozastavuje všechny platby a kontroluje úhradu předběžných plateb“.*[43]

dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2006/l_210/l_21020060731cs00250078.pdf>

[43] Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. Července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, HLAVA I, KAPITOLA IV, článek 14, bod 2., [on-line],
dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2006/l_210/l_21020060731cs00250078.pdf>

3. Finanční nástroje a finanční rámce regionální politiky Evropské unie

Finanční prostředky, kterými jsou financovány projekty vedoucí k naplnění cílů regionální politiky EU, jsou přerozdělovány skrze strukturální fondy a Fond soudržnosti. I vznik finančních nástrojů regionální politiky podléhal vývoji, proto je na konci této kapitoly dán přehled, kolik finančních prostředků bylo určeno na regionální politiku v daném období. V následujícím textu je podána charakteristika jednotlivých fondů.

3.1 Strukturální fondy

Evropský fond regionálního rozvoje

Zřízení Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF – *European Regional Development Fund*) bylo dohodnuto na summitu Evropské rady v roce 1972. Jeho zřízení navíc podpořila Thomsonova zpráva z roku 1973, která vyjádřila nutnost zmírnit regionální rozdíly ve Společenství, jinak nebude možné naplnit cíl jednotného volného trhu.[44]

Fond zahájil svou činnost 1. ledna 1975, jelikož velmi dlouho probíhala debata, kolika finančními prostředky bude ERDF v počátku své činnosti disponovat. Protože dohoda přinesla menší objem financí, než bylo předpokládáno, byl vliv ERDF hodnocen jako omezený.[45]

Do roku 1988 prodělal Fond hned několik reforem, které ukotvily jeho pozici. Došlo postupně k navýšení objemu finančních prostředků a kvót čerpání. Významné je i přijetí Jednotného evropského aktu, který se ve článku č. 23 zmiňuje o strukturálních fondech, tedy o ERDF, EAGGF a ESF a současně ustanovuje Komisi zodpovědnou za vypracování analýzy vedoucí ke zvýšení efektivity užívání strukturálních fondů.[46]

---

[44]FIALA, P., PITROVÁ, M., *Evropská Unie*, 1. vyd., Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 448, ISBN 80-7325-015-2
[45]FIALA, P., PITROVÁ, M., *Evropská Unie*, 1. vyd., Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 448, ISBN 80-7325-015-2
[46]FIALA, P., PITROVÁ, M., *Evropská Unie*, 1. vyd., Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 450, ISBN 80-7325-015-2

Od prvního programového období je oblast působení ERDF vždy zakotvena v nařízení Evropského parlamentu a Rady. Pro období 1989 – 1993 je oblast podpory z ERDF zakotveny v nařízení č. 4254/88, kde jsou určeny cíle (cíl 1, 2 a 5b), které má ERDF podporovat. Je definován rozsah pomoci, který se zaměřuje na produktivní investice, které vedou k udržitelným pracovním pozicím, na investice do infrastruktury, na podporu rozvoje regionálního potenciálu, na podporu příhraniční spolupráce a na investice na ochranu životního prostředí, pokud to přispívá k místnímu rozvoji.

V následujícím období rozsah pomoci z ERDF neprodělal v nařízení č. 2083/93 výrazné změny. Naopak v období 2000 – 2006 došlo v nařízení č. 1783/1999 k širšímu pojetí oblastí, které ERDF podporuje. Reforma regionální politiky EU sice snížila počet podporovaných cílů na 2 (cíl 1 a 2) avšak z celkového počtu tří cílů. ERDF krom již zmíněných oblastí podporuje rozvoj technologií a výzkum, informační společnost, investice do cestovního ruchu a kultury a rovnost mužů a žen. Vzhledem k přijetí evropské strategie zaměstnanosti je důraz při čerpání kladen i na rozvoj zaměstnanosti. Jedná se o posun, který souvisí s novými potřebami společnosti a tudíž regionů.

V současném období 2007 – 2013 je rozsah pomoci zakotven v nařízení č. 1080/2006. Témata zůstala oproti minulému období nepozměněna, nařízení je pouze více strukturované a obsah jednotlivých podporovaných oblastí je více rozvinut a lépe charakterizován. ERDF v současném období podporuje plnění všech tří cílů regionální politiky.

Evropský sociální fond

Evropský sociální fond (ESF – *European Social Fund*) byl zakotven již v Římské smlouvě o založení EHS z roku 1957 a také v tomto roce vznikl. Je nejstarším strukturálním fondem a jeho hlavní poslání od počátku spočívá v podpoře zaměstnanosti v EU a to především financováním neinvestičních projektů.[47]

[47]KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 174, ISBN 80-7179-846-0

Pro první období byl rozsah pomoci z ESF zakotven v nařízení č. 4255/88. Fond podporoval projekty, které prioritně vedly k naplnění cílů 3 a 4 a podporovaly i naplnění cílů 1, 2 a 5b. To se týkalo investic do rozmanitých školení, rekvalifikací, podpory začleňování dlouhodobě nezaměstnaných na trh práce atd. Obsah nařízení zůstal v druhém programovém období 1994 - 1999 více méně nepozměněn. Nicméně ESF financoval i aktivity realizované v rámci cíle 6, který byl zaveden v roce 1995 po přístupu Rakouska, Švédska a Finska.

V programovém období 2000 – 2006, v nařízení č. 1784/1999, byla ještě zdůrazněna nutnost zlepšení fungování trhu evropského trhu práce a to především v návaznosti na plnění cílů evropské strategie zaměstnanosti v rámci národních akčních plánů zaměstnanosti. ESF tímto usiluje o rozvoj trhu práce a rozvoj lidských zdrojů. Nařízení vyžaduje podporu rovných příležitostí pro všechny, zlepšení poradenství v oblasti trhu práce, nebo například podporu profesní mobility.

Nařízení č. 1081/2006 pro současné období ještě více rozvíjí oblast podpory, která byla zakotvena v minulém programovém období. Krom zmíněných oblastí ESF usiluje o investování do lidského kapitálu rozmanitými formami vzdělávání, o podporu inovačních a produktivnějších forem organizace práce a významně se také zmiňuje o boji proti veškerým formám diskriminace na trhu práce atd.

Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond

Zmínka o založení Evropského zemědělského podpůrného a záručního fondu (EAGGF – *European Agricultural Guidance and Guarantee Fund*) byla zakotvena již v Římské smlouvě o založení EHS v roce 1957. Tento fond, činný od roku 1961, vznikl za účelem financování společné zemědělské politiky.[48]

[48]EU MEDIA, *Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond (EAGGF),* [on-line], 2009, [cit. 25. března 2009], dostupné z: <http://www.euractiv.cz/index.php?id=evropsky-zemedelsky-garancni-a-p>

Některé prameny uvádí EAGGF jako Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond, jedná se o chybný překlad. Tato studie se řídí oficiálním slovníkem MMR ČR, který je publikován na internetu.[49]

EAGGF se člení na dvě sekce – podpůrnou a záruční. Strukturálním fondem je pouze sekce podpůrná, z níž se přispívá na rozvoj venkova a také na inovace, modernizaci a zlepšení struktur v zemědělství.[50]

Pro první období byla oblast podpory zakotvena v nařízení č. 4256/88. Podpůrná část fondu financovala cíl 1 a 5a a 5b. pomoc se týkala především venkovského rozvoje a investic do rozvoje zemědělství, do zemědělských infrastruktur nebo do aktivit vedoucích k zachování udržitelného rozvoje atd. V následujícím období zůstalo nařízení celkem nepozměněno (nařízení č. 2085/88), pouze při zavedení cíle 6 došlo k přidělení podpory i z toho fondu.

V období 2000 – 2006 byl rozsah podpory z EAGGF zakotven v nařízení č. 1257/1999. Krom původních oblastí je zdůrazněna potřeba věnovat ohled dopadům zemědělské činnosti na životní prostředí. Nařízení také říká, že je nutné stanovit podpory tak, aby tento systém pomoci byl stále efektivní. EAGGF v tomto období přispívá na naplnění cíle 1.

Pro období 2007 - 2013 nebyl EAGGF, tedy jeho podpůrná část, zapojen mezi strukturální fondy. Reforma regionální politiky EU začlenila celý EAGGF pod společnou zemědělskou politiku EU.

Finanční nástroj pro podporu rybolovu

Finanční nástroj pro podporu rybolovu (FIFG – *Financial Instrument for Fisheries Guidance*) byl vytvořen v roce 1993 Maastrichtskou smlouvou, jako reakce na nutnost restrukturalizace rybářského sektoru. Cílem bylo sjednocení strukturálních fondů pro rybolov a akvakulturu.[51]

---

[49]Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, *Slovník pojmů,* [on-line], 2009, [cit. 25. dubna 2009], dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/glosar/>
[50]KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 174, ISBN 80-7179-846-0
[51]KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 174, ISBN 80-7179-846-0

Fond se v období 1994 -1999 podílel na naplňování cíle 1, 5a a 6. Jako strukturální fond byl FIFG ustanoven teprve v roce 2000 nařízením č. 1263/1999.[52] V tomto období FIFG podporoval naplňování cíle 1. FIFG v minulém období finančně podporoval oblast inovací a modernizace v rybářském průmyslu, investice, které zvýší konkurenceschopnost a oživí regiony, které jsou závislé na rybářství a akvakultuře aj.

3.2 Kohezní fond – Fond soudržnosti

Kohezní fond (CF – *Cohesion Fund*) byl zakotven v Maastrichtské smlouvě v roce 1992. CF není strukturálním fondem a ustanoven byl nařízením Rady č. 1164/94.

Pomoc z fondu je přidělována na úrovni států, nikoliv na regionální úrovni, jak je tomu u strukturálních fondů. Podporu z CF čerpají ty členské státy, jejichž HNP na obyvatele, měřené paritou kupní síly, nedosahuje 90% průměru celé EU.

Pro období 2007 – 2013 bylo přijato nařízení Rady č. 1084/2006. V tomto nařízení jsou redefinovány oblasti, jimž se věnují pomoci z CF. CF podporuje především investice do transevropských dopravních sítí a také projekty podporující životní prostředí v návaznosti na politiku udržitelného rozvoje.

V následující tabulce 1 je zachyceno přiřazení strukturálních fondů pro jednotlivá programová období a také je zachycen finanční rámec regionální politiky EU v jednotlivých obdobích.

[52]CZECH TRADE, *Fondy EU a jejich určení, historie, cíl regionální politiky EU,* [on-line], 2003, [cit. 27. března 2009], dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/fondy-eu-a-jejich-urceni-historie-cil/1000521/8880/>

Tabulka 1: Finanční nástroje regionální politiky EU a finanční rámec v programových obdobích

Fond/Období	1989 - 1993	1994 – 1999	2000 – 2006	2007 – 2013
ERDF	x	x	x	x
ESF	x	x	x	x
EAGGF (podpůrná část)	x	x	x	-
FIFG	-	x	x	-
CF	-	x	x	x
Finanční rámec[53]	**69 mld. ECU**	**168 mld. ECU**	**213 mld. EUR**	**336 mld. EUR**

Zdroj: Vlastní zpracování dle Evropská Společenství, Historický přehled, [on-line], 2009, dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/history/index_cs.htm>

Tabulka ukazuje, že dvěma hlavními fondy regionální politiky EU jsou ERDF a ESF, které financují rozmanité aktivity od roku 1989 až dodnes. EAGGF sice v současném období již není součástí regionální politiky EU, ale financuje aktivity, které spadají pod zemědělskou politiku EU, stejně jako FIFG. Naopak významným se stal CF, který se od strukturálních fondů odlišuje schvalováním jednotlivých projektů ne v rámci programů.

Z tabulky je také možné vyčíst, že role regionální politiky pro EU roste. Dokazuje to přidělení prostředků na regionální politiku v jednotlivých obdobích. V současnosti je objem financí vyšší než v prvním programovém období.

Pokud objem prostředků převedeme na podíl v rozpočtu EU, tak v období 1989 – 1993 finanční prostředky na regionální politiku EU odstavovaly 25% celkového rozpočtu, v období 1994 – 1999 to již bylo 33%, stejně tak v následujícím období 2000 – 2006. V současném období 2007 – 2013 představují finance na regionální politiku EU 35,7%, což představuje největší položku v rozpočtu EU a tím se tato politika řadí mezi ty nejvíce významné.[54]

[53]Finanční rámce byly sestaveny pro období 1988 – 1992 a 1993 – 1999, plánovací období jsou vzhledem k těmto perspektivám o rok opožděna. To bylo způsobeno pravděpodobně vyjednáváními o podobě jednotlivých rámců. Finanční rámce pro období 2000 -200ž a 2007 - 2013 jsou totožná s programovým obdobím.
[54]Evropská Společenství, *Politika soudržnosti EU 1988-2008: Investice do budoucnosti Evropy*, Inforegio Panorama, č. 26/2008, [on-line], [cit. 30. března 2009], dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag26/mag26_en.pdf>

4. Priority regionální politiky Evropské unie po roce 1988

Regionální politika EU je významnou politikou mezi ostatními politikami EU. Pokud nahlédneme na její původní podobu, kdy byly schvalovány jednotlivé projekty a poté na podobu současnou, kdy regionální politika tvoří propracovaný komplexní systém, vidíme, že veškeré činnosti směřují k naplnění základního cíle regionální politiky – tedy ke snížení hospodářských a sociálních rozdílů mezi regiony.

Přesto psát o prioritách regionální politiky EU není jednoduché, především vzhledem k faktu, že termín „priorita regionální politiky EU" nebyl nikde jednoznačně definován a v rozmanitých dokumentech týkajících se této politiky je užíván různě a nejednotně.

Vycházím z toho, že tak, jak je regionální politika zakotvena v primárním právu EU, tak jsou vlastně definovány i její priority a vystupují z nich i strategie, pomocí, kterých chce jejich naplnění dosáhnout.

Přestože tato kapitola pojednává o regionální politice až po roce 1988, je nutné si uvědomit, že evoluce regionální politiky EU začala již před tímto rokem, tak jak je popsáno v kapitole Vznik a vývoj regionální politiky.

Proto pouze pro potřeby této kapitoly připomínám, že regionální politika EU byla před rokem 1988 primárně zakotvena již ve Smlouvě o založení ES a v Jednotném evropském aktu.[55 a 56] Regionální politika EU je v těchto dvou dokumentech zakotvena tak, že Společenství musí podporovat takové činnosti, které vedou k harmonickému vyváženému rozvoji ekonomických aktivit, za podpory rozvoje dalších aspektů, které k tomu napomáhají (zvyšování konkurenceschopnosti, ochrana životního prostředí, redukce nezaměstnanosti atd.), a tím pádem ke snižování regionálních rozdílů.

V roce 1992 byla v Maastrichtu podepsána Smlouva o EU, která je také jedním z primárních pramenů zakotvující regionální politiku EU. V této Smlouvě je Regionální politika zakotvena

---

[55] *Jednotný evropský akt*, [on-line], dostupné z: <http://www.integrace.cz/integrace/dokumenty/jedevakt.doc>
[56] *Smlouva o založení ES,* [on-line], dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/5/1749-8ca9577b53a4deb6f8c87820d1ea31b7.pdf>

v Hlavě XIV, v článcích 130a až 130e. Je evidentní, že úkolem regionální politiky, její prioritou, je stále ten samý cíl: *„Společenství za účelem podpory harmonického vývoje rozvíjí a prosazuje svou činnost vedoucí k posilování hospodářské a sociální soudržnosti. Společenství se především zaměří na snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů a zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů, včetně venkovských oblastí.“*[57]

V dalších dokumentech primárního práva EU není regionální politika předmětem diskuze a není jí věnována zvláštní část ve smlouvách (Smlouva z Nice[58], Lisabonská Smlouva[59]), proto považuji zakotvení regionální politiky EU ve Smlouvě o založení ES, v Jednotném evropském aktu a ve Smlouvě o EU jako klíčové, co se týče definice priority této politiky.

Prvotní a hlavní prioritou regionální politiky EU je tedy od počátku až do aktuálního období harmonicky udržovat a podporovat hospodářský a sociální rozvoj v regionech a napomáhat tak zmenšování rozdílů mezi regiony EU. Zaměření se regionální politiky EU na tuto prioritu potvrzují právě výše zmíněné články a pasáže v aktech primárního práva EU.

Takto stanovená priorita je však velmi obecná a je spíše misí regionální politiky. Přestože, hlavní priorita, cíl, kterého chce regionální politika dosáhnout, je zakotvena v primárních legislativních aktech EU, v každém programovém období byly stanoveny tematické oblasti, ve kterých má být regionální politika EU realizována, a které lze považovat za priority každého období. Tyto prioritní oblasti každého programového období, Cíle regionální politiky EU, mají vést k naplnění té obecné (výše uvedené) priority - cíle.

Přesnější obsah a popis, především, které regiony mají nárok čerpat z Cílů regionální politiky EU, je vypsán v sekundárních legislativních aktech, které jsou vytvářeny nově pro každé programovací období (viz kapitola Legislativní rámec). Sekundární legislativní akty se snaží reflektovat změny v hospodářském a sociálním uspořádání regionů a definují nejen rámec,

---

[57]*Smlouva o EU*, Hlava XIV, [on-line], dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Maastrichtska_smlouva_1992.pdf>
[58]*Smlouva z Nice*, [on-line], dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/glossary/smlouva_z_nice.pdf>
[59]*Lisabonská smlouva,* [on-line], dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/eubookshop/download.action?fileName=FXAC07306CSC_002.pdf&eubphfUid=534822&catalogNbr=FX-AC-07-306-CS-C>

který dané Cíle pokrývají, ale například i nástroje, ze kterých jsou financovány nebo principy, na kterých realizace a financování probíhá.

Pokud zmiňujeme Cíle regionální politiky EU, je třeba připomenout, že regionální politika EU byla do roku 2006 poskytována ve třech formách. Finanční prostředky ze strukturálních fondů bylo možné čerpat skrze, již zmíněné, Cíle regionální politiky EU, které vychází z národních iniciativ, dále pak formou iniciativ Společenství a také na technickou pomoc a inovační akce. V současném období 2007 – 2013 je čerpáno na základě Cílů regionální politiky. Došlo však ke změně, neboť iniciativy minulého programového období byly sloučeny do Cíle 3.[60]

Protože na Cíle regionální politiky směřuje většina určených finančních prostředků, považuji je za prioritní oblasti pro každé jednotlivé období, které směřují k naplnění základní priority regionální politiky EU. V následujícím textu budou jednotlivé formy pomoci vypsány v rámci programových období.

Období 1989 – 1993

Pro první programové období regionální politiky byla určující reforma z roku 1988, která zavedla mnoho nových principů, podle kterých se od té doby regionální politiky řídí. Reformní balíček Delors I navýšil objem finančních zdrojů a podpořil tak roli strukturálních fondů.

V prvním období bylo stanoveno 5, respektive 6, Cílů regionální politiky EU a 16 iniciativ Společenství. Tři Cíle (1, 2 a 5b) měli územní charakter, tedy, že se zaměřovaly na nejvíce postižené regiony (aplikace principu koncentrace). O podporu v rámci Cíle 3, 4 a 5a mohly žádat všechny regiony, tyto cíle byly pojaty plošně.[61]

Cíle:

- Cíl 1 – Podpora rozvoje a strukturálních změn zaostávajících regionů

[60]KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 178, ISBN 80-7179-846-0
[61]KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 179, ISBN 80-7179-846-0

- Cíl 2 – Přeměna regionů, příhraničních regionů nebo jejich částí (včetně oblastí s potřebou řešení zaměstnanosti a městských aglomerací)
- Cíl 3 – Boj s dlouhodobou nezaměstnaností
- Cíl 4 – Podpora integrace mladých lidí na trh práce
- Cíl 5a – Urychlení strukturálních změn v zemědělství
- Cíl 5b – Podpora rozvoje venkovských oblastí

V následující tabulce jsou Cílům přiřazeny strukturální fondy v období 1989 – 1993, tak jak je to definováno v Nařízení Rady (EHS) č. 2052/88[62]. Jednotlivé regiony, kterým vznikl nárok na podporu v rámci jednotlivých cílů, mohly žádat o pomoc skrze strukturální fondy, tak jak je to zapsáno v tabulce 2: Přiřazení strukturálních fondů a Cílů pro období 1989 – 1993.

Tabulka 2: Přiřazení strukturálních fondů a Cílů pro období 1989 – 1993

Cíle	ERDF	ESF	EAGGF – podpůrná sekce
Cíl 1	x	x	x
Cíl 2	x	x	
Cíl 3		x	
Cíl 4		x	
Cíl 5a			x
Cíl 5b	x	x	x

Zdroj: Rada ES citováno v KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., Rozpočet a politiky Evropské unie, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 179, ISBN 80-7179-846-0

Ze strukturálních fondů bylo z celkových 68 mld. ECU na Cíle přiděleno 52,18 mld. ECU (82,8% finančních prostředků ze strukturálních fondů), tedy většina finančních prostředků.[63]

[62]*Nařízení Rady (ES) č. 2052/88 o úkolech strukturálních fondů a jejich efektivnosti a o koordinaci jejich činností navzájem, jakož i činností Evropské investiční banky a dalších finančních nástrojů*, Evropská Společenství, [on-line], dostupné z: < http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=31988R2052&model=guichett>

[63]KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 179, ISBN 80-7179-846-0

Iniciativy Společenství:

V období 1989 – 1993, iniciativy Společenství získaly ze strukturálních fondů 7,75% prostředků – 5, 29 mld. ECU.[64]

V tomto období bylo spuštěno 16 iniciativ: INTERREG, REGIS, ENVIREG, REGEN, STRIDE, TELEMATIQUE, PRISMA, LEADER, RECHAR, RENAVAL, RESIDER, RETEX, KONVER, NOW, HORIZON, EUROFORM.

Inovační akce:

V období 1989 – 1993 strukturální fondy financovaly inovační pilotní projekty, které napomáhaly rozvoji v regionech. Například síť podnikatelských poradenských center.[65]

Období 1994 – 1999

V období 1994 – 1999 nedošlo k významným změnám, protože Cíle pro toto období byly přejaty z minulého programového období. Přesto byla role regionální politiky posílena reformním balíčkem Delors II, který zdvojnásobil objem finančních prostředků pro regionální politiku EU. Celkem bylo stanoveno 5 Cílů (Cíl 5 se dělil na 5a a 5b) a po přístupu Švédska a Finska v roce 1995 byl zařazen nový, šestý Cíl. Iniciativ bylo stanoveno 13. Inovační akce se zaměřovaly na pilotní projekty.

V roce 1994 byla publikována První kohezní zpráva. Během programového období 1994 – 1999 byly dle této zprávy identifikovány 4 oblasti, na které by se Cíle regionální politiky EU měly zaměřit. Jedná se o zaměstnanost, konkurenceschopnost, ochrana životního prostředí a rovnost šancí mezi muži a ženami. Kohezní zpráva zmiňuje, že nastavení těchto oblastí je proměnné v čase a může být v budoucnu pozměněno, vzhledem k vývoji společnosti a jejích

[64]KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 181, ISBN 80-7179-846-0
[65]KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 182, ISBN 80-7179-846-0

potřeb. Přímo naznačuje, že pro nové programové období 2000 – 2006 bude třeba přehodnotit sestavení Cílů a přizpůsobit ho současným problémům.[66]

V této době již bylo známé, že v příštím programovém období pravděpodobně přistoupí několik nových států střední a východní Evropy, převážně z postkomunistického bloku. I to byl impuls k širší debatě, jak se s tak masivním rozšířením vypořádat a jak čelit změnám, které se objeví, vzhledem k nižší hospodářské vyspělosti těchto států. Proto v roce 1997 prezentovala Evropská komise dokument Agenda 2000. Tento dokument se zabývá nejen reformou regionální politiky EU, ale celkovou perspektivou vývoje všech politik EU, možným problémům a věnuje se i finančnímu výhledu pro období 2000 – 2006. Jak Agenda 2000 představila své plány o budoucnosti regionální politiky EU pro další období, bude rozebráno přímo v části věnované tomuto období.

Cíle:

V tomto období byly Cíle opět směřovány regionálně (Cíl 1, 2, 5b a 6) anebo plošně (Cíl 3, 4 a 5a). Cíl 6 byl spuštěn v roce 1995.

- Cíl 1 – Podpora rozvoje a strukturálních změn zaostávajících regionů
- Cíl 2 – Přeměna regionů, příhraničních regionů nebo jejich částí (včetně oblastí s potřebou řešení zaměstnanosti a městských aglomerací)
- Cíl 3 – Boj s dlouhodobou nezaměstnaností
- Cíl 4 – Podpora integrace mladých lidí na trh práce
- Cíl 5a – Urychlení strukturálních změn v zemědělství
- Cíl 5b – Podpora rozvoje venkovských oblastí
- Cíl 6 – Podpora rozvoje regionů s mimořádně nízkou hustotou zalidnění

Nařízení Rady (EHS) č. 2081/93 potvrdilo přiřazení fondů jednotlivým Cílům[67]. Rozřazení původních fondů oproti minulému období zůstalo beze změny. Ke změnám došlo pouze

[66] *First Cohesion Report,* [on-line], dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/repco_en.htm>

[67] *Nařízení Rady (ES) č. 2081/93 doplňující nařízení (ES) č. 2052/88 o úkolech strukturálních fondů a jejich efektivnosti a o koordinaci jejich činností navzájem, jakož i činností Evropské investiční banky a dalších finančních nástrojů,* Evropská Společenství, [on-line], dostupné z:

v začlenění FIFG a v roce 1995 ve spuštění Cíle 6. Přehled je dán v tabulce 3: Přiřazení strukturálních fondů a Cílů pro období 1994 - 1999 níže.

Tabulka 3: Přiřazení strukturálních fondů a Cílů pro období 1994 – 1999

Cíle	ERDF	ESF	EAGGF – podpůrná sekce	FIFG
Cíl 1	x	x	x	x
Cíl 2	x	x		
Cíl 3		x		
Cíl 4		x		
Cíl 5a			x	x
Cíl 5b	x	x	x	
Cíl 6	x	x	x	x

Zdroj: Rada EU citováno v KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., Rozpočet a politiky Evropské unie, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 184, ISBN 80-7179-846-0

Na financování Cílů z celkových 168 mld. ECU přišlo 138,2 mld. ECU, což tvořilo 84,6% všech prostředků. To v porovnání s minulým obdobím je procentuelně téměř stejný podíl, avšak v absolutní částce se jedná o více než dvojnásobný nárůst objemu finančních prostředků, který byl regionální politice přidělen reformním balíčkem Delors II.[68]

Iniciativy Společenství:

Finanční prostředky ze strukturálních fondů v tomto období tvořily 14 mld. ECU, což je přibližně 9,2% všech přidělených prostředků.[69]

Protože vysoký počet iniciativ v minulém období byl velmi kritizován, přistoupilo se ke snížení počtu na 13. Iniciativy se věnovaly pěti základním tématům (příhraniční, nadnárodní a

<http://www.ndp.ie/viewdoc.asp?mn=pubo&nID=9&UserLang=EN&StartDate=1+January+2009&fn=/documents/Publications/Pub94_99/2081_93.htm>

[68]KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 183, ISBN 80-7179-846-0

[69]KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 185, ISBN 80-7179-846-0

meziregionální spolupráce a sítě, rozvoj venkova, pomoc nejodlehlejším oblastem, podpora zaměstnanosti a rozvoj lidských zdrojů, řízení změn v průmyslu).[70]

Spuštěny byly tyto iniciativy: INTERREG II, REGIS, LEADER, URBAN, SMEs, RECHAR, RESIDER, RETEX, KONVER, PESCA, PEACE, EMPLOYMENT, ADAPT.

Inovační akce:

Stejně jako v minulém období, financovány byly pilotní projekty, které podporovaly inovace. Vyčleněno na ně bylo 1,67 mld. ECU, tedy asi 1% financí strukturálních fondů.[71]

Období 2000 – 2006

V tomto období došlo k podstatnému snížení počtu Cílů – stanoveny byly pouze tři Cíle. Stejně tak iniciativy byly spuštěny 4 a předefinováno bylo i zaměření inovačních akcí. Reforma byla provedena na základě dokumentu Agenda 2000, který, jak již bylo zmíněno v minulém období, byl vytvořen v reakci na předpokládané rozšíření v roce 2004. Agenda 2000 potvrzuje koncentraci finanční pomoci ve čtyřech strukturálních fondech (ERDF, ESF, EAGGF a FIFG) a navrhuje novou podobu regionální politiky EU pro toto období. Hlavní myšlenkou této reformy regionální politiky EU bylo především zajištění a udržení úrovně hospodářské a sociální soudržnosti jako nutné podmínky integrace EU.[72]

V roce 2000 byla Evropskou radou v Lisabonu přijata Lisabonská strategie. Tato strategie si klade v období 2000 – 2010 udělat z EU nejdynamičtější a nejkonkurenceschopnější světovou ekonomiku. Tohoto primárního cíle chce dosáhnout rozvojem a podporou oblastí, které mají široký záběr – ekonomie založená na znalostech, modernizace evropského sociálního modelu a udržením ekonomické prosperity a zachování příznivého výhledu do budoucna. V roce 2001 byla Lisabonská strategie doplněna o Göteborské cíle, které celou strategii kompletují. Göteborské cíle se zaměřují na udržitelný hospodářský rozvoj a jsou dokončením Lisabonské

[70]KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 185-186, ISBN 80-7179-846-0
[71]KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 187, ISBN 80-7179-846-0
[72] Evropská Společenství, *Strengthening the Union and preparing the 2004 enlargement*, [on-line], 2009, dostupné z: <http://ec.europa.eu/agenda2000/index_en.htm>

strategie. Lisabonská strategie je tak založena na rozvoji ekonomiky, na sociální transformaci a na ochraně životního prostředí.[73]

V roce 2001 byla publikována Druhá kohezní zpráva. Ta krom zhodnocení dosavadního působení regionální politiky EU potvrzuje, že při realizaci prioritních Cílů regionální politiky EU je třeba se zaměřit na posílení ekonomického růstu bez nárůstu míry inflace a také na zvyšování zaměstnanosti redukcí strukturální nezaměstnanosti.

Na Druhou kohezní zprávu navázala v roce 2004 Třetí kohezní zpráva. Ta se zabývá dopady regionální politiky EU na jednotlivé státy, ale například i přínosy, které jednotlivé státy při čerpání z Cílů získaly v předchozím programovém období. Třetí kohezní zpráva se věnuje i budoucí generaci programů regionální politiky EU. Předpokládá, že musí být v souladu s prioritami Lisabonské a Göteborské strategie. Třetí kohezní zpráva dokonce připomíná, že je nutné zaměřit se na priority EU definované v Lisabonské a Göteborské strategii a navrhuje tři prioritní oblasti pro období 2007 – 2013 – Konvergence, Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a Územní spolupráce (ty budou rozebrány v následujícím programovém období).

V období 2000 – 2006 byly prioritními oblastmi následující Cíle regionální politiky EU.

Cíle:

- Cíl 1 – Podpora rozvoje zaostávajících regionů
- Cíl 2 – Podpora oblastí potýkajících se s restrukturalizací
- Cíl 3 – Podpora politiky zaměstnanosti a vzdělání

Pro toto období bylo v Nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 stanoveno, který cíl bude financován kterým fondem.[74] Z tabulky 4 je možné rozeznat, že došlo ke zvýšení průhlednosti a ke značnému zjednodušení systému.

---

[73]PROMOSCENE, *Podpora využívání Strukturálních a Kohezních Fond_ pro investice v energetice v nových _lenských státech,* [on-line], 2009, [cit. 12. dubna 2009], dostupné z: <http://www.senternovem.nl/mmfiles/PromoSCene_Leaflet(CZ)_0807_tcm24-275045.pdf>

[74] *Nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 o obecných ustanoveních o strukturálních fondech,* Evropská Společenství, [on-line], dostupné z: <http://www.evaluace.cz/dokumenty/dokumenty_eu/narizeni_rady.pdf>

Tabulka 4: Přiřazení strukturálních fondů a Cílů pro období 2000 – 2006

Cíle	ERDF	ESF	EAGGF – podpůrná sekce	FIFG
Cíl 1	x	x	x	x
Cíl 2	x	x		
Cíl 3		x		

Zdroj: Rada EU citováno v KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., Rozpočet a politiky Evropské unie, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 188, ISBN 80-7179-846-0

Celkově Cíle získaly z rozpočtu strukturálních fondů přes 91% finančních prostředků (více než 185 mld. EUR).[75] Nárůst finančních prostředků věnovaných na regionální rozvoj a snižování regionálních disparit potvrzuje, že regionální politika má své pevné místo mezi politikami EU a že její role je nezastupitelná.[76]

Iniciativy Společenství:

V období 2000 – 2006 byl počet iniciativ velmi snížen, což napomohlo transparentnosti a zjednodušilo celý systém. Inovační akce INTERREG III, LEADER+, URBAN II a EQUAL získaly z rozpočtu strukturálních fondů 10, 3 mld. EUR, což představovalo přibližně 5,35%. Oproti minulému období se podíl přídělů pro iniciativy snížil, právě vzhledem k jejich menšímu počtu.[77]

Inovační akce:

Inovační akce se v období 2000 – 2006 zaměřily na 3 nosná témata – rozvoj vědomostních a technologických inovací, rozvoj informační společnosti a podpora regionální identity a udržitelného rozvoje.

---

[75]Evropská Společenství, *Politika soudržnosti EU 1988-2008: Investice do budoucnosti Evropy*, Inforegio Panorama, č. 26/2008, [on-line], 2009, [cit. 30. března 2009], dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag26/mag26_en.pdf>

[76]KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 189, ISBN 80-7179-846-0

[77]KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 191, ISBN 80-7179-846-0

Inovačním akcím byl v tomto období přidělen jen malý podíl z celkových finančních prostředků na strukturální fondy, přibližně 0,4%.[78]

Období 2007 – 2013

Snahy celý systém zjednodušit se ozývaly po celé minulé období a vyvrcholily přechodem do období nového. Přestože v současném období byl počet cílů zachován, došlo však ke změně jejich obsahu, tudíž i názvů. Inovační akce byly předefinovány a nyní EU podporuje 4 iniciativy, které však nejsou financovány ze strukturálních fondů ani z CF.

Ještě v předchozím období, v roce 2006 (říjen 2006), byly publikovány Strategické obecné zásady Společenství pro soudržnost, které jsou pokládány za strategický dokument EU pro období 2007 - 2013. Vzhledem k tomu, že právě regionální politika EU je politikou, která by měla nejvíce přispívat k naplňování cílů EU – cílů Lisabonské a Göteborské strategie, bylo proto nutné definovat Strategické obecné zásady Společenství pro soudržnost, aby přispívaly k plnění těch položených cílů. V rámci plnění cílů lisabonské agendy by regionální politika EU měla usilovat o posilování těchto tří oblastí (v dokumentu definovaných jako priority): učinit členské státy přitažlivější pomocí jejich zpřístupnění, zajištění odpovídající kvality a úrovně služeb a ochrany jejich životního prostředí, podporovat inovace a ekonomii založenou na znalostech pomocí kapacit pro výzkum a inovace, včetně nových informačních a komunikačních technologií a vytvářet více nových a lepších pracovních pozic, přitáhnout více lidí do zaměstnání a zvýšit investice do lidského kapitálu. Takto definované strategické obecné zásady jsou orientačním rámcem pro členské státy při přípravě jejich národních strategických referenčních rámců a operačních programů v období 2007 - 2013.[79]

V roce 2007 byla publikována Čtvrtá kohezní zpráva, zatím poslední. Tato zpráva zhodnocuje nedávno ukončené programové období 2000 – 2006 a hodnotí dopady. Především však Čtvrtá kohezní zpráva připomíná, že regionální politika EU přispívá k realizaci cílů Lisabonské a Göteborské strategie a je proto klíčovým nástroj k dosažení cílů EU.

---

[78]KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, s. 192, ISBN 80-7179-846-0

[79]Rozhodnutí Rady ze dne 6. října 2006 o strategických obecných zásadách Společenství pro soudržnost.

Cíle:

Pro období 2007 – 2013 byly definovány Cíle v Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 takto[80]:

- Cíl Konvergence
- Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost
- Cíl Evropská územní spolupráce

Tabulka 5 ukazuje financování Cílů z fondů regionální politiky EU tak, jak to bylo stanoveno v nařízení č. 1080/2006.[81]

Tabulka 5: Přiřazení strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a Cílů pro období 2007 – 2013

Cíle	ERDF	ESF	CF
Cíl 1	x	x	x
Cíl 2	x	x	
Cíl 3	x		

Zdroj: Práce pro regiony: Regionální politika EU 2007 – 2013, Evropská Společenství, 2008, s 9, ISBN 92-79-3772-2, [on-line], dostupné z:
<http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/working2008/work_cs.pdf >

Na Cíle regionální politiky bylo v tomto období alokováno přes 308 mld. EUR, které byly 100% rozděleny mezi jednotlivé Cíle.[82]

Iniciativy Společenství:

Iniciativy minulého období byly sloučeny pod Cíl 3. V tomto období byly představeny 4 nástroje – JASPERS, JEREMIE, JESSICA a JASMINE.

---

[80]V Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 nejsou Cíle číslovány
[81] *Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999*, Evropská Společenství, [on-line], dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2006/l_210/l_21020060731cs00250078.pdf>
[82]Evropská Společenství, *Příprava Politiky soudržnosti 2007 - 2013*, Inforegio News, č. 149/2006, [on-line], 2009, [cit. 29. dubna 2009], dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/newsroom/newslet149/149_06_cs.pdf >

Tyto iniciativy slouží jako asistence při čerpání z fondů regionální politiky EU, přesto nejsou ze strukturálních fondů financovány. Jsou zaštítěny partnerstvím mezi EIB, EIF, Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj a Evropskou komisí (Generálním ředitelstvím pro regionální politiku).[83]

Z přehledu forem pomoci regionální politiky EU, který byl prezentován, vyplývá, že nejvíce jsou finanční prostředky alokovány na úrovni Cílů – národních iniciativ, proto je také považuji za priority regionální politiky definované pro každé jednotlivé programové období. Z charakteristiky jednotlivých období je zřejmé, že podoba Cílů regionální politiky se měnila a že trendem je zvyšování transparentnosti při přidělování finančních prostředků a zjednodušování administrativy. V následující tabulce 6 je názorně zobrazen vývoj a spojování Cílů regionální politiky EU, včetně obsažených finančních nástrojů.

[83]Evropská Společenství, *Financial Engineering*, [on-line], 2009, [cit. 13. dubna 2009], dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/2007/jjj/index_en.htm>

Tabulka 6: Vývoj cílů regionální politiky EU a zahrnuté finanční nástroje

Období 1989 – 1993 a 1994 – 1999[84]		**Období 2000 – 2006**		**Období 2007 - 2013**	
Cíle	*Fin. nástroje*	*Cíle*	*Fin. nástroje*	*Cíle*	*Fin. Nástroje*
		Koheze	CF		
Cíl 1 Přeměna regionů, příhraničních regionů nebo jejich částí	ERDF, ESF, EAGGF (podpůrná část), FIFG	**Cíl 1**	ERDF, ESF, EAGGF (podpůrná část), FIFG	**Cíl 1**	ERDF, ESF, CF
Cíl 6 Pomoc rozvoji řídce obydlených regionů	ERDF, ESF, EAGGF (podpůrná část), FIFG				
Cíl 2 Podpora rozvoje a strukturálních změn zaostávajících regionů	ERDF, ESF	**Cíl 2**	ERDF, ESF	**Cíl 2**	ERDF, ESF
Cíl 5b Podpora rozvoje venkovských oblastí	ERDF, ESF, EAGGF (podpůrná část)				
Cíl 3 Boj s dlouhodobou nezaměstnaností	ESF	**Cíl 3**	ESF		
Cíl 4 Podpora integrace mladých lidí na trh práce	ESF				
Cíl 5a Urychlení strukturálních změn v zemědělství	EAGGF (podpůrná část), FIFG				
16 a 13 iniciativ[85]		4 iniciativy – INTERREG III, URBAN, EQUAL a LEADER	ERDF, ESF, EAGGF (podpůrná část), FIFG	**Cíl 3**	ERDF
		Rozvoj venkova a restrukturalizace odvětví rybolovu mimo Cíl 1	EAGGF (garanční část), FIFG	Není součástí regionální politiky EU, ale řadí se pod Společnou zemědělskou politiku.	
6 CÍLŮ + INICIATIVY	**4 NÁSTROJE**	**9 CÍLŮ**	**6 NÁSTROJŮ**	**3 CÍLE**	**3 NÁSTROJE**

[84]Jelikož výčet cílů byl v obou dvou obdobích identický a také pro větší přehlednost, jsou tato dvě období spojena dohromady. Je samozřejmé, že Cíl 6, který byl zařazen až v roce 1995, není součástí předchozích let, stejně tak finanční nástroj FIFG financoval strukturální operace pouze v druhém období 1994 - 1999.

[85]V období 1989 – 1993 bylo spuštěno 16 iniciativ, v následujícím období 1994 – 1999 bylo spuštěno 13 iniciativ.

Zdroj: Vlastní zpracování dle NOVOTNÁ, M., Regionální politika EU, 1. vyd., Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2007, s. 102, ISBN 978-80-248-1413-1 a dle JEDLIČKA, J., ZAHRADNÍK, P., Příprava finančního rámce na roky 2007 – 2013, pozice ČR a podoba regionální politiky, [on-line], 2005, [cit. 13. dubna 2009], dostupné z: <http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/EUbudget_2007-13.pdf >

Výčet Cílů regionální politiky a jejich vývoj za posledních 20 let naznačuje, jak již bylo řečeno, že postupně dochází k jednoduššímu a efektivnějšímu čerpání z fondů, protože byl markantně snížen počet nástrojů. Stejně tak došlo ke snížení počtu Cílů (ne však záběru regionální politiky EU), což posiluje průhlednost a užitečnost regionální politiky EU.

Pokud se tedy vrátíme k myšlence, že Cíle regionální politiky EU jsou jejími definovanými prioritami pro každé programové období, můžeme z tabulky 8 vyvodit závěr, že přes veškeré změny v průběhu času, regionální politika EU stále podporuje podobné oblasti. Tyto oblasti se pouze během programových období různě sloučily a teprve v současném programovém období vidíme změnu v transformaci iniciativ minulého období v Cíl 3.

To potvrzuje mínění, které prezentuji na počátku této kapitoly, a to, že priorita regionální politiky EU, zakotvená v primárním právu EU se během let vývoje regionální politiky EU nepozměnila. Tomu by tedy měla odpovídat i skutečnost, že prioritní oblasti – zaměření, se v každém jednotlivém období radikálně neproměnily. A jak již bylo řečeno, priority – Cíle regionální politiky EU se různě sloučily, avšak nijak diametrálně se neodchýlily od priority podpory harmonického rozvoje a snižování rozdílů mezi regiony.

5. Teritoriální jednotky pro regionální politiku Evropské unie a její aplikace v ČR

Základním cílem regionální politiky obecně je napomáhat řešit regionům jejich problémy a tak vyrovnávat meziregionální disparity. Pokud mají být směřovány finanční prostředky takovým slabším regionům, je třeba nejdříve je identifikovat. Pro tyto potřeby Komise definovala typy regionů, které jsou oproti ostatním v nevýhodě a které je třeba podporovat:

1. zaostalé regiony
2. regiony poznamenané průmyslovým úpadkem
3. periferní regiony
4. pohraniční regiony nacházející se na vnějších hranicích Společenství
5. regiony poznamenané urbanistickými problémy
6. venkovské regiony.[86]

Pokud chceme typy současných problematických evropských regionů shrnout, tak je možné rozřadit je do tří typů:

1. regiony nedostatečně disponující přírodními zdroji
2. regiony nedostatečně využívající vlastní zdroje
3. regiony, kde dochází ke stagnaci nebo úpadku základních odvětví.[87]

Je třeba položit si otázku, jak regionální nerovnosti porovnávat, tak aby mohl být sledován vývoj těchto nerovností a také aby bylo možné definovat příjemce podpory ze strukturální politiky. Pro srovnání dvou regionů je obecně možné sledovat vývoj dvou makroekonomických veličin: HNP na obyvatele nebo míru nezaměstnanosti. V EU jsou meziregionální rozdíly sledovány pomocí HNP na obyvatele.[88] Nezaměstnanost se nejeví být

[86]ARMSTRONG, H., *Community regional policy, The Community and the Challenge of the Future*, New York: St. Martin´s Press, 1993, s. 133-134 citován ve FIALA, P., PITROVÁ, M., *Evropská Unie*, 1. vyd., Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 444, ISBN 80-7325-015-2

[87]LACINA, K., *Regionální rozvoj a správa,* 1. vyd., Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007, s. 11, ISBN 978-80-86754-74-1

[88]FIALA, P., PITROVÁ, M., *Evropská Unie*, 1. vyd., Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 445, ISBN 80-7325-015-2

vhodným rysem regionu pro srovnání situace z důvodu existence strukturální nezaměstnanosti.[89]

Srovnatelnost regionů v EU však dříve nebyla jasně vyřešenou otázkou. Jednotlivé členské země se odlišovaly rozdílným správním členěním a tím pádem obtížnou srovnatelností. Teprve se zvyšující se rolí regionální politiky EU a rostoucím rozpočtem vyvstala potřeba vytvoření jednotného územního členění EU.

Úspěchu regionální politiky, při využívání strukturálních fondů, mohlo být dosaženo pouze za předpokladu, že budou správně identifikovány regiony, na které se podpora vztahuje.[90] Proto byly již počátkem 70. let 20. století zavedeny jednotky systému územního členění NUTS (Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques – Nomenklatura územních statistických jednotek).

Původně byly používány pouze tři úrovně NUTS (NUTS 1, 2, 3), viz tabulka 7. V 90. letech však vyvstala potřeba získání dat i z místní úrovně členských států. Dodatečně proto byly vytvořeny jednotky NUTS 4 a 5, které jsou v dnešní době nazývány jednotkami LAU 1 a 2 (Local Administrative Units). Jednotky LAU nejsou legislativně zakotveny.[91]

Tabulka 7: Limity pro národní průměry společné klasifikace teritoriálních jednotek pro statistické účely

Jednotka	Minimální počet obyvatel	Maximální počet obyvatel
NUTS 1	3 000 000	7 000 000
NUTS 2	800 000	3 000 000
NUTS 3	150 000	800 000

Zdroj: Evropská společenství, Common classification of territorial units for statistical purposes, 2009, [on-line],

dostupné z: <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/g24218.htm >

[89]ARMSTRONG, H., *Community regional policy, The Community and the Challenge of the Future*, New York: St. Martin´s Press, 1993, s. 133, citován ve FIALA, P., PITROVÁ, M., *Evropská Unie*, 1. vyd., Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 445, ISBN 80-7325-015-2

[90]FIALA, P., PITROVÁ, M., *Evropská Unie*, 1. vyd., Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 445, ISBN 80-7325-015-2

[91]WOKOUN, R. a kol., *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a plánování*, 1. vyd., Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 337, ISBN: 9788072016990

Ačkoliv byly jednotky NUTS vytvořeny již v 70. letech, legislativně bylo toto členění upraveno až v roce 2003 – Nařízením Evropského parlamentu a Rady 1059/2003 o vytvoření společné klasifikace územních statistických jednotek.

Zavedení NUTS v členských státech tedy sloužilo k harmonizaci vytváření statistik a umožňovalo jednotlivé porovnávání regionů z ekonomického i sociálního hlediska. Krom toho na základě jednotek NUTS regiony čerpají ze strukturálních fondů skrze cíle (cíl 1 – NUTS 2, cíl 2 a 3 – NUTS 3).

5.1 Vymezení jednotek NUTS v České republice

Zavedení jednotek NUTS v ČR bylo předsedovi ČSÚ doporučeno usnesením vlády ČR č. 707/1998. Zavedení těchto nových statistických jednotek mělo proběhnout po dohodě se Statistickým úřadem Evropských společenství (Eurostatem). Jednotky byly Eurostatem přijaty v roce 1999 a byly zakotveny takto:[92]

- NUTS 1 – celé území České republiky
- NUTS 2 – v České republice byly vytvořeny uměle, aby bylo možné čerpat z Cíle 1 regionální politiky EU; vznikly proto tzv. sdružené kraje, regiony soudržnosti; NUTS 2 je v ČR 8 jednotek, viz Příloha 1.
- NUTS 3 – kraje České republiky (celkem 14 krajů)
- NUTS 4 (LAU 1) – okresy České republiky
- NUTS 5 (LAU 2) - obce České republiky.

Čerpání ČR však nevyplývá pouze z rozdělení území na jednotky NUTS, ale především ze strategických dokumentů, které upřesňují implementaci této politiky na území ČR.

[92]Český statistický úřad,
Vymezení územních jednotek NUTS v ČR pro potřeby statistické a analytické a pro potřeby EU, [on-line], 2009, [cit. 17. dubna 2009], dostupné z:
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vymezeni_uzemnich_jednotek_nuts_v_cr_pro_potreby>

5.2 Strategické dokumenty pro aplikaci regionální politiky Evropské unie v České republice

Stejně jako v jiných evropských zemích, i v ČR se regiony liší a potýkají se s většími i menšími regionálními problémy. Proto Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (MMR ČR) implementuje regionální politiku, aby se disparity mezi regiony vyrovnaly. Regionální politika byla do vstupu do EU prováděna na národní úrovni, po roce 2004 pak musí dodržovat rámec vyhraněný EU. Jak již však bylo řečeno, regionální politika EU je politikou sdílenou, její realizace spočívá přímo na členských státech a jejich aktivitě.

Regionální politika ČR vychází ze zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje v platném znění, který je významným dokumentem představující základ pro uplatňování regionální politiky v ČR. Tento zákon je odvozen ze zásad regionální politiky, které byly schváleny vládou v roce 1998.

Paragraf 5 zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje říká, že je vypracována Strategie regionálního rozvoje (SRR), jako základní dokument regionální politiky. V současném období byla vytvořena SRR ČR pro období 2007 – 2013 a navazuje na SRR ČR z roku 2000. Díky této SRR bylo dosáhnuto významného pokroku v procesu slaďování české regionální politiky s regionální politikou EU.

ČR se stala členem EU v roce 2004 a tím získala možnost čerpat ze strukturálních fondů a CF. Tomu předcházel proces vypracování dalších významných strategických dokumentů, přesněji Národního rozvojového plánu (NRP) a Rámce podpory společenství (RPS).

NRP pro období 2004 - 2006 je strategický dokument, jehož vypracování vychází především z nařízení Rady č. 1260/1999. NRP identifikuje cíle a odůvodňuje, proč jsou finanční podpory pro ČR potřebné. Navrhuje také operační programy, kde jsou specifikovány podmínky čerpání.[93]

---

[93]*Národní rozvojový plán 2004 – 2006*, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2003, Praha, [on-line], [cit. 17. dubna 2009], dostupné z: <http://old.strukturalni-fondy.cz/rps/narodni-rozvojovy-plan-nrp-2004-2006>

RPS byl vytvořen na základě NRP. V prosinci 2003 Komise potvrdila konečnou verzi tohoto dokumentu pro ČR. RPS definuje priority a také strukturu operačních programů pomocí kterých bude regionální politika EU v ČR implementována, viz příloha 2.[94]

V období 2007 - 2013 byla ČR povinována vypracovat nový NRP pro období 2007 – 2013. V něm byl znovu identifikován globální cíl zvýšení konkurenceschopnosti ČR při respektování udržitelného rozvoje. Jeho obsah je velmi podobný Národnímu strategickému referenčnímu rámci (NSRR), podrobnější je analytická část a obsahuje jak globální cíl, tak strategické cíle a návrh operačních programů.

NRP, představuje základní dokument, podle kterého je zpracován NSRR, který je vyjednáván s Komisí. V NSRR jsou definovány operační programy pro programové období. V současném programovém období je spuštěno 24 operačních programů, viz příloha 3.

Na evropské úrovni NRP a NSRR vychází ze Strategických obecných zásad Společenství, které definují priority regionální politiky EU v současném období. Tyto priority vychází z Lisabonské a Göteborského procesu.

[94]Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, *Zpráva o schválení Rámce podpory Společenství*, [on-line], 2009, [cit. 17. dubna 2009], dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Ramec-podpory-Spolecenstvi-2004-2006/Akce/Zprava-o-schvaleni-Ramce-podpory-Spolecenstvi>

6. Diskuze k budoucnosti regionální politiky Evropské unie po roce 2013

Čtvrtá kapitola byla věnována charakteristice priorit regionální politiky EU a byly identifikovány prioritní tematické oblasti každého jednotlivého programového období. Ačkoliv současné období ještě není ani v polovině, již nyní jsou představy o budoucnosti regionální politiky EU předmětem mnoha diskuzí.

První kroky, které k těmto debatám o budoucnosti regionální politiky EU vedou, se objevily již ve výše zmíněné Čtvrté kohezní zprávě. Komisařka pro regionální politiku Danuta Hübner vyzvala k veřejné diskuzi o nadcházejícím období a klíčových otázkách, které se budoucnosti regionální politiky týkají.

V této diskuzi se objevily i oficiální stanoviska členských států. Komparací stanoviska Spolkové republiky Německo, Velké Británie, Polska, Slovenské republiky a nezveřejněného stanoviska ČR se zabýval Jetmar (2008). Jetmar (2008) identifikuje v předložených národních dokumentech, že představy jednotlivých států o budoucnosti regionální politiky EU se značně liší. Ale předpokládá, že tyto příspěvky do diskuze jsou zatím pouze předběžné[95].

Regionální politika EU získává během svého vývoje stále důležitější roli a je s přístupem ekonomicky slabších států čím dál více politikou solidarity. To samozřejmě vyvolává debaty, zda tento trend je udržitelný a zda členské státy budou stále ochotny platit ve prospěch méně rozvinutých států. To, že představy jednotlivých států jsou odlišné, je možné identifikovat i v předložených třech modelech budoucnosti regionální politiky EU.

Existují tři scénáře o budoucnosti regionální politiky EU, tak jak by mohla vypadat po roce 2013, z hlediska národních pozic – čistých plátců a příjemců.[96]

---

[95]JETMAR, M., *Diskuze k budoucnosti politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU,* Regionální studia, č. 1/2008, Praha: Josef Kleinwächter, s. 48-52, [on-line], dostupné z: <http://www.regionalni-studia.vse.cz/2.pdf>, ISSN: 1803 - 1471

[96]ZAHRADNÍK, P., *K parametrům budoucnosti kohezní politiky EU po roce 2013*, [on-line], 2009, [cit. 17. dubna 2009], dostupné z: <http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/EUSpA_ParametryKohezniPolitiky_po2013.pdf>

1. **Scénář**

První scénář reprezentuje názory vyspělejších a bohatších států EU. Dle tohoto scénáře si projekty jednotlivých členů konkurují v celé EU, což se jeví jako nejvíce spravedlivý systém, neboť při uplatnění tohoto modelu by evropské prostředky byly čerpány nejvíce efektivně a byly by vybírány nejlepší projekty. Na druhou stranu je v tomto případě těžké mluvit o uplatňování solidarity, která je základem pro implementaci a realizaci regionální politiky EU. Méně rozvinuté státy tento scénář odmítají.

2. **Scénář**

Podle druhého navrhnutého scénáře je kalkulováno s tím, že většina „nováčků" se ještě do začátku nového programového období rozvine a stane se vyspělejšími ekonomikami. To tyto ekonomiky přiblíží průměru EU. Proto tento scénář počítá se zachováním současných parametrů regionální politiky EU, neboť s posílením regionů mladších členů EU dojde k jejich vyřazení z cíle „Konvergence" a tento model tak podporuje konvergenci jen těch nejslabších regionů.

Tímto by došlo k podpoře jen těch opravdu nejpotřebnějších regionů, případně by mohlo dojít ke snížení kritéria pro čerpání z Cíle konvergence pod 75% HNP na obyvatele proti průměru EU. Toto snížení by bylo provedeno v zájmu budoucího rozšiřování EU.

3. **Scénář**

Třetí scénář je zaměřen především na zachování úrovně finanční pomoci „nováčkům" EU i po roce 2013, tak aby nedošlo k výraznějším propadům. Tento model oproti druhému scénáři navrhuje modifikaci současného systému opačným směrem – kritérium pro čerpání z Cíle Konvergence zvýšit například na 90%. Jinou variantou změn je přesun finančních prostředků z Cíle Konvergence do Cíle Konkurenceschopnost, ale i přesun Cíle územní spolupráce do zbylých dvou Cílů, tak aby byly navýšeny prostředky n a mezinárodní partnerství v rámci EU.

Tyto tři scénáře představují tři modely, o kterých se diskutuje v rámci debaty o budoucnosti regionální politiky EU po roce 2013. Je zřejmé, že státy s podobnou ekonomickou situací upřednostňují podobné výhledy (viz bohatší státy versus nováčci). Samozřejmě, že debata nad

budoucností regionální politiky stále pokračuje na mnoha úrovních a jejím zakončením by mělo být předložení komplexního plánu, jakou podobu by měla regionální politika EU po roce 2013 získat.

Já osobně, po prostudování dostupných materiálů týkající se budoucnosti regionální politiky EU po roce 2013, spatřuji některé výzvy, ke kterým by měla regionální politika při svém formování přihlédnout a které její podobu v novém programovém období 2014+ ovlivní. Samozřejmě, že tyto aspekty jsou předmětem všeobecné diskuze a předpokládá se, že při plánování příštího období mohou mít vliv na podobu regionální politiky EU.

V prvé řadě je oprávněné se domnívat, že rozšiřování EU o další členské státy není ukončený proces. Přesto, lze s velkou pravděpodobností předpokládat, že nové členské státy budou chudší, méně vyspělé státy (například Turecko, Chorvatsko, Makedonie atd.). To samozřejmě povede k zatížení rozpočtu regionální politiky, protože bude financovat slabší regiony, které budou přibývat. Příklad Turecka je výmluvný – pokud by byla zachována současná podoba regionální politiky EU, tak po přistoupení Turecka by HDP na obyvatele EU kleslo přibližně o 10,5%[97] a podle platných pravidel regionální politiky EU by bylo nutné dotovat chudé turecké regiony. Taková skutečnost by mohla vést k tomu, že plátci regionální politiky by mohli začít být nespokojení a přestat udržovat myšlenku solidarity. Tím chci naznačit, že vyspělé státy EU by po vstupu dalších méně rozvinutých ekonomik mohly přestat podporovat koncept koheze, který je založený na vyrovnávání rozdílů mezi regiony (konvergence těchto regionů). Je potřebné, aby i po dalším přistoupení nových členských států EU existovala ochota uskutečňovat regionální politiku EU skrze veřejné finance napojené na rozpočet EU.

Čistí přispěvovatelé tak v poslední době prosazují tzv. „renacionalizaci“ regionální politiky EU. Tedy návrat kompetencí do rukou členských států a financování existujících cílů pouze z národních prostředků. Taková myšlenka je velmi smělá, ale rozhodně není aplikovatelná na celou EU. Je evidentní, že tento model prosazují především vyspělé státy, ty slabší by na takovém přístupu tratily, a proto nejsou jeho podpůrci.

---

[97]ZAHRADNÍK, P., *K parametrům budoucnosti kohezní politiky EU po roce 2013*, [on-line], 2009, dostupné z: < http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/EUSpA_ParametryKohezniPolitiky_po2013.pdf>

Vzhledem k tomu, že státy EU jsou na různé hospodářské úrovni, je krom renacionalizace regionální politiky EU v poslední době diskutována i její decentralizace. V budoucím období by EU chtěla do řízení regionální politiky EU vtáhnout i velká města a regiony, protože očekává, že dojde ke zvýšení efektivity regionální politiky EU a také k lepší reakci na potřeby těchto územních celků. To je pochopitelné, protože rozdíly, které prochází celou EU, neumožňují realizaci jedné identické regionální politiky, která by odpovídala na všechny potřeby regionů najednou. Nebyla by totiž z centrální úrovně schopná nedostatky a potřeby regionů dostatečně identifikovat. Decentralizace je cestou, která to umožňuje a zefektivňuje tak implementaci regionální politiky EU.

Za další aspekt, který ovlivní utváření regionální politiky EU v příštím období, považuji současnou, velmi diskutovanou světovou finanční a hospodářskou krizi a především její dopady. Protože regionální politika EU si klade za cíl udržovat harmonický rozvoj v regionech a snižovat meziregionální disparity, měla by se i věnovat dopadům krize. S krizí (s recesí) se zvýšila nezaměstnanost a také upadají různé obory (v ČR například sklářství). A jak vyplývá z předchozí kapitoly, v průběhu jednotlivých období se regionální politika EU věnuje podpoře zaměstnanosti a také pomoci regionům, které zastihly strukturální změny. Proto by regionální politika EU mohla sehrát velmi důležitou roli v rámci zmírnění dopadů hospodářské krize na regiony členských států. Regionální politika se snaží dopadům krize zamezit již jistým způsobem v současnosti, a to tím, že prodloužila čerpání z fondů pro období 2000 – 2006 místo do plánovaného prosince 2008 až do června 2009.

Jako poslední trend, který zřejmě budoucnost regionální politiky EU ovlivní, uvádím její podřízenost Lisabonské a Göteborské strategii, respektive soulad s jejich prioritami. Považuji za správné, že regionální politika EU podléhá takové komplexní strategii a jedná tak, aby se doplňovala i s ostatními politikami EU, tak jak to požadují i Strategické obecné zásady Společenství pro soudržnost. Její činnost je více koordinována s ostatními politikami a tak získává přidanou hodnotu, protože pomáhá naplňovat stanovené cíle EU skrze naplňování svých vlastních priorit. Přestože v diskuzi o budoucnosti regionální politiky EU po roce 2013 se hovoří o naplňování priorit Lisabonského procesu, je nutné si uvědomit, že tato strategie má konečný termín v roce 2010. Zřejmě mezitím dojde k navázání novou strategií na evropské úrovni, která prodlouží, či zredukuje současné priority EU a případně připojí nové.

K budoucnosti regionální politiky se mohou vyjádřit i samotní evropští občané. Komisařka pro regionální politiku Danuta Hübner za tímto účelem otevřela veřejnou diskuzi k budoucí podobě regionální politiky, jak již bylo zmíněno výše. Zde se mohou k tématu vyjádřit rozmanití aktéři regionální politiky, a právě tak i soukromé osoby.

Za tímto účelem byl, jako součást této debaty, proveden i průzkum veřejného mínění Eurobarometrem. Tento výzkum se zabýval vnímáním regionální politiky EU evropskými občany.

Z prezentovaných výsledků vyplývá, že občané EU jsou dobře informováni o opatřeních regionální politiky, která se týkají jejich regiony a vidí je jako přínosná. V oblasti diskuze o budoucím zaměření regionální politiky EU se většina dotázaných (85%) shodla na nutnosti, aby se regionální politika EU zabývala otázkou změny klimatu, globalizace (54%) a demografických změn (52%).[98]

Debata k budoucnosti regionální politiky je stále pokračující proces, který ještě nepodal konečnou formu – konečné rozhodnutí o podobě regionální politiky EU po roce 2013. Je otázkou, ke kterému ze tří scénářů se politika přikloní. Osobně se domnívám, že její podoba zůstane zachována, pouze dojde k navýšení objemu finančních prostředků.

[98]EURACTIV, *Eurobarometr: Občané EU podporují evropskou regionální politiku,* [on-line], 2008, dostupné z: <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/eurobarometr-obcane-eu-podporuji-evropskou-regionalni-politiku>

Závěr

Regionální politika EU je koordinovanou politikou EU a je prvotně založena na solidaritě vyspělejších států vůči státům méně rozvinutým. Vznik regionální politiky EU se datuje do 70. let 20. století a svoji důležitost potvrzuje až do dnešní doby.

Cílem této studie bylo charakterizovat regionální politiku EU a její priority. Byla provedena analýza této politiky před rokem 1988 a především po roce 1988 až do současnosti. Krom toho se práce věnovala diskuzi o budoucím zaměření regionální politiky EU.

Vzhledem ke značné atraktivitě daného tématu, v současnosti existuje mnoho materiálů a pramenů, ze kterých je možné informace čerpat. Značná část této literatury se regionální politikou zabývá chronologicky, a proto jsou jednotlivé aspekty regionální politiky popsány pouze v rámci programových období. Protože je odborná literatura systematizována obecně spíše dle jednotlivých programových období, tak se tato práce snaží o pojetí z jiného úhlu pohledu. Přínosem této studie by proto mělo být především její zaměření se na jednotlivá témata, zejména na priority regionální politiky EU a poukázaní na jejich vývoj v rámci posledních dvaceti let. Krom toho tato studie přináší souhrn možných scénářů vývoje regionální politiky EU v budoucnosti, po skončení programového období 2007 - 2013, tak jak vyplývá z aktuálních diskuzí.

Regionální politika EU je politikou, která až do roku 1988 fungovala na bázi podávání jednotlivých projektů. Reforma z roku 1988 zavedla, mimo jiné, tzv. programová období, během kterých docházelo k realizaci regionální politiky EU v rámci předem definovaných Cílů.

Činnost regionální politiky EU je zaštiťována institucemi, které se starají o správnou realizaci a řízení této politiky. Jedná se o DG Regio, Výbor pro regionální rozvoj – REGI, Evropský hospodářský a sociální výbor, EIB a Výbor regionů. Role těchto institucí je nezastupitelná, protože tyto instituce se zásadně zasazují o podobu regionální politiky EU.

Regionální politika je zakotvena v primárním právu ve Smlouvě o ES a v Maastrichtské smlouvě. Současně pro každé programové období jsou publikovány sekundární legislativní

akty, které obsahují konkrétnější informace o podobě realizace regionální politiky EU v daném období.

Tyto sekundární akty obsahují i zakotvení principů, podle kterých je regionální politika implementována. Od prvního programového období 1989 – 1993 až do minulého programového období 2000 – 2006 byl zakotven princip programování, partnerství, koncentrace, adicionality a princip monitoringu a programování. V současném období pak došlo k vývoji principů regionální politiky a byly ustanoveny takto – princip doplňkovosti, provázanosti, koordinace a souladu, princip územní úrovně provádění, princip proporcionální intervence a princip sdíleného řízení.

Regionální politika EU je realizována skrze čerpání z fondů – nástrojů regionální politiky EU. I strukturální fondy prošly během existence regionální politiky EU vývojem. Ačkoliv v současném období regionální politika EU využívá dva strukturální fondy (ERDF a ESF) a Kohezní fond, tvořily dříve součást i EAGGF a FIFG. Vzhledem ke snaze zjednodušit celý proces čerpání a učinit regionální politiku EU transparentnější došlo k postupnému snižování počtu strukturálních fondů.

Při analýze priorit regionální politiky bylo během vypracování této studie dospěno k závěru, že prvořadá priorita regionální politiky EU je zakotvena v primárním právu tak, jak je vlastně zakotvena celá tato politika, její smysl. Priorita udržovat harmonický, vyvážený a udržitelný rozvoj a zároveň snižovat meziregionální disparity je od počátku regionální politiky identická a její zaměření se nezměnilo.

Protože je takto vymezená priorita velmi obecná, bylo v každém období stanoveno několik prioritních oblastí – Cílů regionální politiky EU, které se snaží obsáhnout a naplnit ten hlavní, prioritní cíl regionální politiky EU. Cíle regionální politiky EU se během programových období vyvíjely, za posledních 20 let docházelo k jejich postupnému slučování (snížení počtu Cílů však neznamená zúžení záběru regionální politiky EU) a tím i k efektivnějšímu čerpání.

Přesto z analýzy vyplývá, že ačkoliv docházelo k jejich slučování, tak výraznější změna přišla až se současným programovým obdobím. To, že zaměření Cílů regionální politiky EU stále usiluje o naplnění harmonického rozvoje a snižování regionálních rozdílů potvrzuje fakt, že

primární cíl regionální politiky EU se od jejího počátku nezměnil a proto ani prioritní oblasti každého období tomu odpovídají.

Přestože se nacházíme ještě v první polovině současného programového období 2007 – 2013, již nyní probíhají diskuze o budoucí orientaci regionální politiky EU. Z diskuzí především vyplývá, že státy s různou ekonomickou úrovní mají různý názor na budoucím směru této politiky. Je možné zdůraznit, že na národní úrovni se členské státy zabývají zejména systémovou stránkou politiky a hledají optimální stav, ve kterém je pro ně realizace regionální politiky nejvýhodnější. To samozřejmě není možné pro všechny státy – na regionální politice profitují především chudší, méně rozvinutí členové EU, kteří získávají redistribuované subvence od vyspělejších států – čistých plátců. Naopak chudší státy prosazují zachování současného stavu a případně ještě navýšení prostředků. Na úrovni občanů EU je diskuze orientována na témata regionální politiky než na stránku jejího fungování. Budoucnost regionální politiky je však rozhodně aktuálním tématem a diskuze o něm prochází celým širokým spektrem aktérů této politiky.

Úplným závěrem bych ráda dodala, že regionální politiku EU považuji za jednu ze zásadních politik EU. Její implementací dochází ke snižování nerovností mezi regiony a je možné zaznamenat jak dílčí, tak dlouhodobé úspěchy. Proto si myslím, že prioritní oblasti - Cíle regionální politiky EU jsou nastaveny správně.

Ohledně budoucnosti regionální politiky EU se, dle mého názoru, vynořují následující výzvy – debata by měla zohlednit, že budoucí nově přistoupivší státy budou ekonomicky slabší, a že je třeba dohodnout takový systém, aby existovala politická ochota vyspělejších států financovat regionální politiku EU z veřejných financí, které jsou napojené na rozpočet EU. Diskuze také musí počítat s dopady finanční a hospodářské krize, především podporovat zaměstnanost a restrukturalizaci v postižených regionech.

Regionální politika EU rozhodně neztrácí svou významnost a její rostoucí role je s každým programovým obdobím potvrzována. Věřím, že s výzvami, které byly v této práci naznačeny, se regionální politika EU dokáže efektivně vypořádat a že dále bude napomáhat harmonickému rozvoji v evropských regionech.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

ARMSTRONG, H., *Community regional policy, The Community and the Challenge of the Future*, New York: St. Martin´s Press, 1993, s. 133-134 citován ve FIALA, P., PITROVÁ, M., *Evropská Unie*, 1. vyd., Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 444, ISBN 80-7325-015-2

KAŇA, R., *Evropská unie A*, 1. vyd., Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2007, ISBN 9788024814124

KÖNIG, P., LACINA, L., a kol., *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004, ISBN 80-7179-846-0

KÖNIG, P., LACINA, L., PŘENOSIL, J., *Učebnice evropské integrace,* 2. vyd., Brno: Barrister & Principal, spol. s. r. o., 2007, ISBN: 978-80-7364-044-6

JETMAR, M., *Diskuze k budoucnosti politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU,* Regionální studia, č. 1/2008, Praha: Josef Kleinwächter, s.48-52, [on-line], dostupné z: <http://www.regionalni-studia.vse.cz/2.pdf>, ISSN: 1803 - 1471

LACINA, K., *Regionální rozvoj a správa,* 1. vyd., Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007, s. 11, ISBN 978-80-86754-74-1

NOVOTNÁ, M., *Regionální politika EU*, 1. vyd., Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2007, ISBN 978-80-248-1413-1

ONDROUŠEK, M., *Právní aspekty komunitární regionální* politik (Diplomová práce), Brno: MUNI, 2000

WOKOUN, R. a kol., *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a plánování*, 1. vyd., Praha: Linde Praha, a. s., 2008, ISBN: 9788072016990

Internetové zdroje

AWD Česká republika, *Politiky Evropské unie*, [on-line], 2009, [cit. 20. března 2009], dostupné z: <http://www.finance.cz/evropska-unie/informace/pilire/politiky/>, ISSN 1213-4325

CZECH TRADE, *Fondy EU a jejich určení, historie, cíl regionální politiky EU,* [on-line], 2003, [cit. 27. března 2009], dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/fondy-eu-a-jejich-urceni-historie-cil/1000521/8880/>

ČSÚ, *Vymezení územních jednotek NUTS v ČR pro potřeby statistické a analytické a pro potřeby EU,* [on-line], 2009, [cit. 17. dubna 2009], dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vymezeni_uzemnich_jednotek_nuts_v_cr_pro_potreby>

EU MEDIA, *Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond (EAGGF),* [on-line], 2009, [cit. 25. března 2009], dostupné z: <http://www.euractiv.cz/index.php?id=evropsky-zemedelsky-garancni-a-p>

EURACTIV, *Eurobarometr: Občané EU podporují evropskou regionální politiku,* [on-line], 2008, dostupné z: <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/eurobarometr-obcane-eu-podporuji-evropskou-regionalni-politiku>

Evropská investiční banka, *About EIB,* [on-line], 2009, [cit. 19. března 2009], dostupné z: <http://eib.europa.eu/about/index.htm Evropská Společenství, *Evropská investiční banka*, [on-line], 2009, [cit. 17. března 2009], dostupné z: <http://europa.eu/institutions/financial/eib/index_cs.htm>

Evropská Společenství, *Financial Engineering*, [on-line], 2009, [cit. 13. dubna 2009], dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/2007/jjj/index_en.htm>

Evropská Společenství, *Generální ředitelství a útvary Komise,* [on-line], 2009, [cit. 5. března 2009], dostupné z: <http://ec.europa.eu/dgs_cs.htm>

Evropská Společenství, *Generální ředitelství pro regionální politiku,* [on-line], 2009, [cit. 5. března 2009], dostupné z: <http://ec.europa.eu/dgs/regional_policy/index_fr.htm>

Evropská Společenství, *Politika soudržnosti EU 1988-2008: Investice do budoucnosti Evropy,* Inforegio Panorama, č. 26/2008, [on-line], [cit. 30. března 2009], dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag26/mag26_en.pdf>

GERBET, P., *Budování Evropy*, 1. vyd., Praha: Nakladatelství Karolinum, 2004, s. 312, ISBN 80-246-0111-7

Evropská Společenství, *Příprava Politiky soudržnosti 2007 - 2013,* Inforegio News, č. 149/2006, [on-line], 2009, [cit. 29. dubna 2009], dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/newsroom/newslet149/149_06_cs.pdf >

Evropská Společenství, *Strengthening the Union and preparing the 2004 enlargement,* [on-line], 2009, [cit. 17. dubna 2009], dostupné z: <http://ec.europa.eu/agenda2000/index_en.htm>

Evropská Společenství, *Výbor regionů,* [on-line], 2009, [cit. 19. března 2009], dostupné z: <http://europa.eu/institutions/consultative/cor/index_cs.htm>

Evropský parlament, *Regi: regionální rozvoj,* [on-line], 2009, [cit. 12. března 2009], dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/homeCom.do?language=CS&body=REGI>

Evropský parlament, *Stálé výbory,* [on-line], 2009, [cit. 12. března 2009], dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/committeesList.do?language=CS>

Generation Europe, *Evropský hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů,* 2009, [cit. 17. března 2009], dostupné z: <http://www.evropa2045.cz/hra/napoveda.php?kategorie=5&tema=131>

JEDLIČKA, J., ZAHRADNÍK, P., *Příprava finančního rámce na roky 2007 – 2013, pozice ČR a podoba regionální politiky,* [on-line], 2005, [cit. 13. dubna 2009], dostupné z: <http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/EUbudget_2007-13.pdf >

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, *Evropská komise – DG Regio,* [on-line], 2009, [cit. 5. března 2009], dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/E/Evropska-komise---DG-Regio>

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, *Principy politiky HSS,* [on-line], 2009, [cit. 29. dubna 2009], dostupné z: <http://old.strukturalni-fondy.cz/principy-politiky-hss>

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, *Slovník pojmů,* [on-line], 2009, [cit. 25. dubna 2009], dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/glosar/>

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, *Zpráva o schválení Rámce podpory Společenství,* [on-line], 2009, [cit. 17. dubna 2009], dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Ramec-podpory-Spolecenstvi-2004-2006/Akce/Zprava-o-schvaleni-Ramce-podpory-Spolecenstvi>

PROMOSCENE, *Podpora využívání Strukturálních a Kohezních Fond_ pro investice v energetice v nových _lenských státech,* [on-line], 2009, [cit. 12. dubna 2009], dostupné z: <http://www.senternovem.nl/mmfiles/PromoSCene_Leaflet(CZ)_0807_tcm24-275045.pdf>

Vláda ČR, *Evropský hospodářský a sociální výbor*, [on-line], 2009, [cit. 17. března 2009], dostupné z: <http://www.eu2009.cz/cz/about-the-eu/eu-institutions-and-bodies/european-economic-and-social-committee/evropsky-hospodarsky-a-socialni-vybor-564/>

Vláda České republiky, *MEMO: Generální ředitelství (DGs) Komise*, [on-line], 2008, [cit. 5. března 2009], dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8468/2418/clanek/memo-generalni-reditelstvi-dgs-komise/>

Vláda ČR, *Národní strategický referenční rámec: Strategický dokument v oblasti operačních programů,* [on-line], 2009, [cit. 22. března 2009], dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/predstavujeme/narodni-strategicky-referencni-ramec:-strategicky-dokument-v-oblasti-operacnich-programu-38806/>

ZAHRADNÍK, P., *K parametrům budoucnosti kohezní politiky EU po roce 2013*, [on-line], 2009, [cit. 17. dubna 2009], dostupné z: <http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/EUSpA_ParametryKohezniPolitiky_po2013.pdf>

Oficiální a zákonné zdroje

First Cohesion Report, Evropská Společenství, [on-line], dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/repco_en.htm>

Jednotný evropský akt, Evropská Společenství, [on-line], dostupné z: <http://www.integrace.cz/integrace/dokumenty/jedevakt.doc>

Lisabonská smlouva, [on-line], dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/eubookshop/download.action?fileName=FXAC07306CSC_002.pdf&eubeubphf=534822&catalogNbr=FX-AC-07-306-CS-C>

Národní rozvojový plán 2004 – 2006, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2003, Praha, [on-line], dostupné z: <http://old.strukturalni-fondy.cz/rps/narodni-rozvojovy-plan-nrp-2004-2006>

Národní strategický referenční rámec, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007, Praha, [on-line], dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika/nsrr >

Nařízení Rady (ES) č. 2052/88 o úkolech strukturálních fondů a jejich efektivnosti a o koordinaci jejich činností navzájem, jakož i činností Evropské investiční banky a dalších finančních nástrojů, Evropská Společenství, [on-line], dostupné z: < http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=31988R2052&model=guichett>

Nařízení Rady (ES) č. 2081/93 doplňující nařízení (ES) č. 2052/88 o úkolech strukturálních fondů a jejich efektivnosti a o koordinaci jejich činností navzájem, jakož i činností Evropské investiční banky a dalších finančních nástrojů, Evropská Společenství, [on-line], dostupné z: <http://www.ndp.ie/viewdoc.asp?mn=pubo&nID=9&UserLang=EN&StartDate=1+January+2009&fn=/documents/Publications/Pub94_99/2081_93.htm>

Nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 o obecných ustanoveních o strukturálních fondech, Evropská Společenství, [on-line], dostupné z: <http://www.evaluace.cz/dokumenty/dokumenty_eu/narizeni_rady.pdf>

Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, Evropská Společenství, [on-line], dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2006/l_210/l_21020060731cs00250078.pdf>

Rozhodnutí Rady o Strategických obecných zásadách Společenství pro soudržnost, Evropská Společenství, 2006, [on-line], dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=e9496a53-582a-4485-bbf4-8b88044ce2df>

Smlouva o založení ES, Evropská Společenství, [on-line], dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/5/1749-8ca9577b53a4deb6f8c87820d1ea31b7.pdf>

Seznam použitých symbolů a zkratek

CF	Cohesion Fund, Kohezní fond
ČR	Česká republika
EIB	Evropská investiční banka
ECU	European Currency Unit, Evropská měnová jednotka
ES	Evropská Společenství
EU	Evropská Unie
ERDF	European Regional Development Fund, Evropský fond regionálního rozvoje
ESF	European Social Fund, Evropský sociální fond
EAGGF	European Agricultural Guidance and Guarantee Fund, Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond)
FIFG	Financial Instrument for Fisheries Guidance, Finanční nástroj na podporu rybolovu
NRP	Národní rozvojový plán
NSRR	Národní strategický referenční rámec
NUTS	Nomenclature des Unités territoriales Statistiques, Nomenklatura územních statistických jednotek
OP	Operační program
RPS	Rámec podpory Společenství
SRR	Strategie regionálního rozvoje

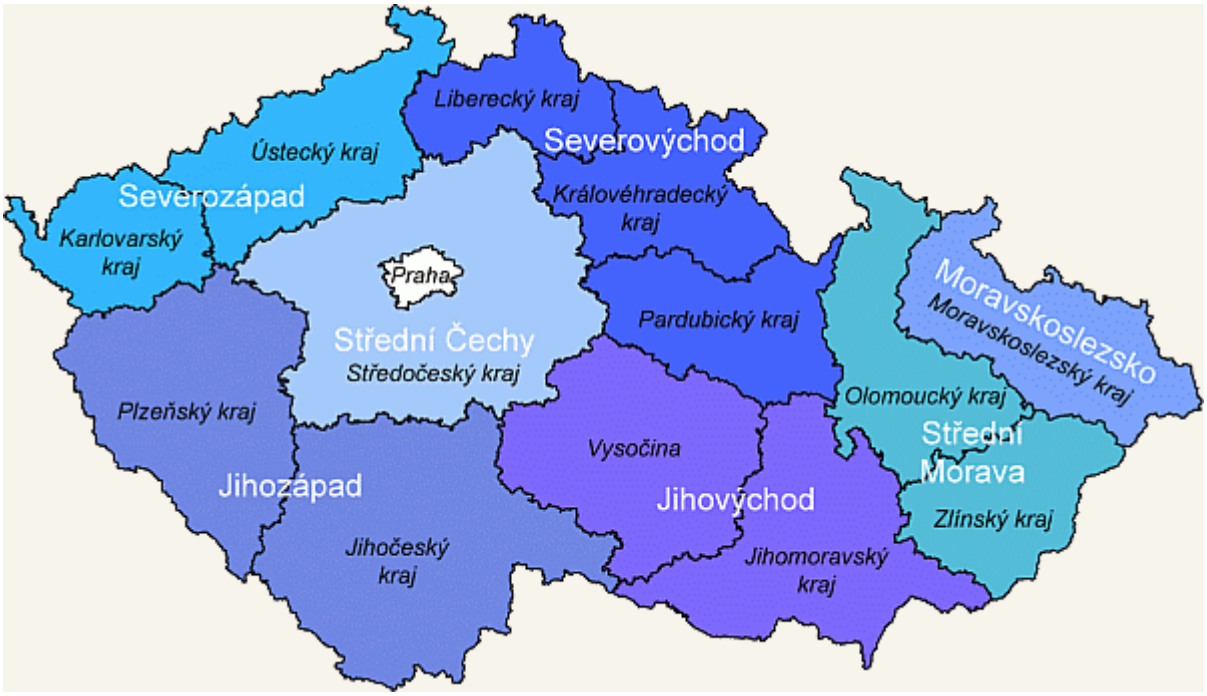
Seznam příloh

Příloha 1: Regiony soudržnosti v ČR

Příloha 2: Přehled operačních programů v období 2004 – 2006 a jejich vazba na příslušné strukturální fondy

Příloha 3: Přehled operačních programů v období 2007 – 2013

Příloha 1: Regiony soudržnosti v ČR

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Regiony soudržnosti v ČR, [on-line], 2009, [cit. 17. dubna 2009], dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getfile/09485652-d407-44c8-b29d-55004a79f667/mapa.aspx >

Příloha 2: Přehled operačních programů v období 2004 – 2006 a jejich vazba na příslušné strukturální fondy

Údaje jsou v %; v závorce uvedeny resorty, v jejichž gesci jsou řídicí orgány jednotlivých OP

Název OP	OP	ERDF	ESF	EAGGF	FIFG
OP Průmysl a podnikání (MPO)	17,94	17,94			
OP Infrastruktura (MŽP)	16,94	16,94			
OP Rozvoj lidských zdrojů (MPSV)	21,92		21,92		
OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (MZe)	11,96			11,46	0,50
SROP (MMR)	31,24	27,99	3,25		
OP celkem	**100,00**	**62,87**	**25,17**	**11,46**	**0,50**

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Regiony soudržnosti v ČR, [on-line], 2009, [cit. 17. dubna 2009], dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Operacni-programy>

Příloha 3: Přehled operačních programů v období 2007 – 2013

Operační programy na období 2007-2013		Přidělená finanční částka
TEMATICKÉ OP	OP Podnikání a inovace	**21 271,1 mil. EUR (79,5%)**
	OP Doprava	
	OP Životní prostředí	
	OP Lidské zdroje a zaměstnanost	
	OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	
	OP Výzkum a vývoj pro inovace	
	Integrovaný operační program	
	OP Technická pomoc	
REGIONÁLNÍ OP (ROP)	ROP NUTS II Jihovýchod	**4 659 mil. EUR (17,6%)**
	ROP NUTS II Jihozápad	
	ROP NUTS II Moravskoslezsko	
	ROP NUTS II Severovýchod	
	ROP NUTS II Severozápad	
	ROP NUTS II Střední Čechy	
	ROP NUTS II Střední Morava	
OP - PRAHA	OP Praha Konkurenceschopnost	**372,4 mil. EUR (1,4%)**
	OP Praha Adaptabilita	
EVROPSKÁ ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCE	OP Meziregionální spolupráce	**389 mil. EUR (1,5,%)**
	OP Nadnárodní spolupráce	
	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Bavorsko	
	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Polsko	
	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Rakousko	
	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Sasko	
	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Slovensko	
	INTERACT II	
	ESPON 2013	

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Abeceda fondů Evropské unie: 2007 - 2013, [on-line], 2009, [cit. 17. dubna 2009], dostupné z:

<http://ec.europa.eu/regional_policy/country/commu/docoutils/abeceda_web_final.pdf >